

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านหนองกะทูน
หมู่ที่ 3 ต.จันทึก อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา

นางสาวรุ่งนภา พอยัน

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2545

บทคัดย่อ

นางสาวรุ่งนภา พอยัน : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านหนองกะทุ่ม

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ ดร. เรณู จำเลิศ

อาจารย์ ดร. อัสจรรย์ สุขสำราญ

สารนิพนธ์ฉบับนี้มีเนื้อหาเป็นรายงานการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองกะทุ่ม กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านหนองกะทุ่ม หมู่ที่ 3 ตำบลจันทึก อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ระหว่างเดือนธันวาคม 2544 – สิงหาคม 2545 กรณีศึกษาการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน การบริหารงานกองทุน สภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ของราษฎร

การก่อตั้งและบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน โดยผู้ใหญ่บ้านนัดประชุมราษฎรทุกครอบครัวและแจ้งไปถึงนายอำเภอเพื่อให้เกษตรประจำตำบลเข้าสังเกตการณ์ มีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 15 คน มีสมาชิกกองทุน 75 คน จัดตั้งเมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2544 ได้รับการโอนเงินเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2545 ผู้กู้เงิน 49 คน จำนวนเงินที่อนุมัติให้กู้ทั้งหมด 1,000,000 บาท ปัจจุบันเหลือ 0 บาท

กองทุนหมู่บ้านหนองกะทุ่ม เกิดขึ้นโดยความร่วมมือทั้งภาครัฐและประชาชนร่วมมือกันและมีแนวโน้มที่ประชาชนในหมู่บ้านจะมีส่วนร่วมกันมากขึ้น มีการบริหารจัดการอย่างชัดเจน มีคณะกรรมการบริหาร ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ และมีการแบ่งหน้าที่ในการทำงาน เปิดโอกาสให้ทุกคนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ มีการรวมกลุ่มกันในการประกอบอาชีพ เช่น กลุ่มผู้เลี้ยงโคนม กลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อ มีจำนวนเงินทุนในกลุ่มต่างๆ ในหมู่บ้านมีจำนวนเงินเพิ่มขึ้นและมีการประกอบอาชีพสุจริต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2545

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขา การจัดการและการประเมิน โครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(อาจารย์ ดร.เรณู ชำเลิศ)

.....
(อาจารย์ ดร. อัสจรรย์ สุขธารง)

กรรมการสอบ

.....
(.....)
.....
(.....)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมิน โครงการ

.....
(.....)
คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน..... 8 ต.ค. 2515 พ.ศ.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลงด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- อาจารย์ ดร. อัจฉรย์ สุขธำรง
- อาจารย์ ดร. เรณู ขำเลิศ

ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการผลิตพืช สำนักวิชาเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านวิชาการ

- พัฒนาชุมชนอำเภอปากช่อง ที่ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติการในพื้นที่ และการสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน
- นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้าน ที่ให้ข้อมูล และอำนวยความสะดวก และขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่างๆ

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

นางสาวรุ่งนภา พอยัน

บัณฑิตกองทุนหมู่บ้านหนองกะทุ่ม

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
หน้าอำนวยการ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	ง
สารบัญ.....	จ
สารบัญภาพ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ซ
บทที่ 1 บทนำ	
1. หลักการและเหตุผล.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	1
3. กรอบความคิดทฤษฎี.....	2
4. วิธีดำเนินการ.....	4
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ.....	5
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์.....	6
2. ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง	8
2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน.....	8
และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544	
2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้งและ.....	9
บริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	
3. แบบฟอร์มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง	
3.1 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทำหีบ.....	14
3.2 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านทำหีบ..	15
4. หลักการประเมินโครงการ รูปแบบชีพโมเดล.....	17
5. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	19
6. เอกสารหลักวิชาอื่น ๆ.....	20

บทที่ 3	วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	
1.	วิธีการประเมินโครงการ.....	20
2.	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	22
3.	ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	26
4.	เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	27
5.	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	29
6.	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	31
บทที่ 4	ผลการติดตามการประเมินโครงการ	
1.	ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	33
2.	ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม.....	47
3.	ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ใช้.....	63
4.	สรุปผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	66
บทที่ 5	สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
1.	วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	70
2.	วิธีการดำเนินการ.....	70
3.	ผลการดำเนินการ.....	71
4.	อภิปรายผล.....	75
5.	ข้อเสนอแนะ.....	78
	บรรณานุกรม.....	ภาค
	ผนวก.....	ก-จ
	ภาคผนวก ก นโยบายและหลักการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	ก
	ภาคผนวก ข ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุน.....	ข
	ภาคผนวก ค กรณีตัวอย่าง.....	ค
	ภาคผนวก ง กระบวนการ AIC.....	ง
	ภาคผนวก จ แบบติดตามสังเกตการคัดเลือกคณะกรรมการ.....	จ

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 แนวความคิดนักประเมินเพื่อการตัดสินใจ.....	17
ตารางที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ของการตัดสินใจและประเภทของการประเมินชีพธ์ ...	18
ตารางที่ 3 สรุปวิธีการดำเนินการประเมิน โครงการกองทุน.....	22
ตารางที่ 4 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	23
ตารางที่ 5 การสามารถแจกแจงความถี่ของข้อมูลและสามารถนำคำนวณร้อยละ.....	31
ตารางที่ 6 แสดงรายได้เฉลี่ยของประชากรในหมู่บ้านหนองกะทุม.....	40
ตารางที่ 7 แสดงจำนวนประชากรจำแนกตามอายุของประชากร.....	41
ตารางที่ 8 แสดงการทำบุญหรืองานประเพณี.....	42
ตารางที่ 9 แสดงจำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำจำแนกตามแหล่งน้ำ.....	43
ตารางที่ 10 แสดงจำนวนที่ดินทำกินของประชากรของหมู่บ้านหนองกะทุม.....	44
ตารางที่ 11 แสดงการรวมกลุ่มของประชาชนในหมู่บ้านหนองกะทุม.....	45
ตารางที่ 12 แสดงรายละเอียดการศึกษาของประชากรในหมู่บ้านหนองกะทุม.....	46
ตารางที่ 13 แสดงระดับความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน (ครั้งที่1).....	47
ตารางที่ 14 แสดงระดับความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน (ครั้งที่2).....	48
ตารางที่ 15 แสดงขั้นตอนการทำงานกองทุนหมู่บ้านหนองกะทุม.....	49
ตารางที่ 16 แสดงรายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองกะทุม.....	50
ตารางที่ 17 แสดงจำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองกะทุม.....	51
ตารางที่ 18 แสดงจำนวนเงินออมและเงินทุนจากสมาชิก.....	51
ตารางที่ 19 แสดงจำนวนผู้สมัครของกู้.....	52
ตารางที่ 20 แสดงกำหนดเวลาการชำระหนี้ของผู้กู้.....	53
ตารางที่ 21 แสดงจำนวนคณะกรรมการที่มีความเข้าใจในการทำบัญชี.....	53
ตารางที่ 22 แสดงจำนวนผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านหนองกะทุม.....	54
ตารางที่ 23 แสดงทัศนคติของประชาชน.....	55
ตารางที่ 24 แสดงจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมเวทีชาวบ้าน.....	55
ตารางที่ 25 แสดงการเปรียบเทียบความเข้มแข็งของชุมชน.....	56
ตารางที่ 26 แสดงการเปรียบเทียบจำนวน โครงการขอผู้กู้กับอาชีพผู้กู้.....	57
ตารางที่ 27 แสดงหนี้สินของสมาชิกกอง.....	58

	หน้า
ตารางที่ 28 แสดงประสบการณ์ของผู้กู้.....	59
ตารางที่ 29 แสดงจำนวนเงินกู้ของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน.....	60
ตารางที่ 30 แสดงการใช้จ่ายเงินกู้ของสมาชิกกองทุน.....	61
ตารางที่ 31 แสดงการขยายกิจการของผู้กู้เงินกองทุน.....	62
ตารางที่ 32 แสดงกลุ่มอาชีพของผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน.....	64
ตารางที่ 33 แสดงความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านครั้งที่ 2.....	68

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

จากปัญหาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นภายในประเทศ เพราะถูกโจมตีค่าเงินบาท ทำให้ต้องปล่อยให้เศรษฐกิจที่เรียกว่า “เศรษฐกิจฟองสบู่” แฉก เมื่อประมาณปี พ.ศ.2540 ทำให้ต้องลดค่าเงินบาทและเงินสำรองของประเทศลดน้อยลงทำให้เกิดปัญหาหลายด้าน โดยเฉพาะการลงทุนด้านอสังหาริมทรัพย์และทางการเงินเกี่ยวกับธุรกิจไฟแนนซ์ มีการเลิกจ้างงาน ทำให้ประชาชนประสบปัญหาการว่างงานขาดเงินทุนและขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย และเป็นการพัฒนาอาชีพของประชาชน รัฐบาลจึงมีนโยบายเร่งด่วนพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ โดยเน้นการพัฒนาหน่วยเศรษฐกิจที่เล็กที่สุดในประเทศในการพึ่งพาตนเอง รัฐบาลชุดปัจจุบันนำโดย พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทย ซึ่งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละหนึ่งล้านบาทจึงได้เกิดขึ้น ซึ่งทุกหมู่บ้านจะได้รับเท่าเทียมกัน ซึ่งสามารถทำให้เกิดการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศในอีกทางหนึ่งเป็นการยกระดับให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และได้กลับไปทำงานในถิ่นกำเนิดของตนเองได้ ซึ่งเป็นทางเลือกได้อีกทางหนึ่งทางและพร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีขีดความสามารถในการจัดการระบบการบริหารจัดการกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ เช่น การให้เกิดการสร้างรายได้ให้ตนเองและท้องถิ่น การใช้ภูมิปัญญาของชาวบ้านคือการเกิด “หนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล” (One Village One Product) การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มและการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในอนาคต

การจัดตั้งกองทุนจากความพร้อมของหมู่บ้านและเมื่อหมู่บ้านหนองกะทุมได้รับการอนุมัติให้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และรับการจัดสรร โอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านหนองกะทุมแล้ว เมื่อมีการปล่อยเงินให้สมาชิกได้กู้เงินตามระเบียบของกองทุนหมู่บ้านหนองกะทุม เพื่อให้ประชาชนได้นำเงินไปก่อให้เกิดการสร้างรายได้ให้กับตนเอง ครอบครัวและหมู่บ้านนั้นซึ่งสามารถช่วยส่งเสริมให้ประชาชนมีอาชีพเพิ่มขึ้นอีกระดับหนึ่งและพัฒนาหมู่บ้านให้มีการเจริญเติบโตทางด้านสังคมและเศรษฐกิจในการพึ่งพาตนเองโดยมีการเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างหมู่บ้านกับหมู่บ้านไปสู่ระดับอำเภอ จังหวัด ประเทศ ทำให้การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดศักยภาพในการบริหารจัดการและพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้ม

แข็งด้านเศรษฐกิจ อย่างมีประสิทธิภาพ มีความจำเป็นอย่างยิ่ง และอาจจะมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมภายในหมู่บ้านและของประเทศ แต่ถ้าประชาชนมีความไม่เข้าใจในวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้าน โดยนำเงินที่ได้ไปใช้จ่ายไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ทำให้ไม่ก่อประโยชน์เท่าที่ควรและอาจทำให้ขาดโอกาสที่จะพัฒนาในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะทางด้านเศรษฐกิจและสังคม การบริหารกองทุนนั้นอาจไม่ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ดังนั้นรัฐบาลจึงให้มีโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขึ้น เพื่อจะช่วยในการบริหารจัดการกองทุน รวมทั้งก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้แก่ผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับต่างอีกทางหนึ่ง และส่งเสริมให้บัณฑิตพัฒนาบ้านเกิดของตนเองให้มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืนในอนาคต ซึ่งถือว่าเป็นการพัฒนาประเทศได้อีกทางหนึ่ง

เมื่อบัณฑิตได้เข้าไปประจำในหมู่บ้านหนองกะทุมแล้ว บัณฑิตสามารถช่วยในเรื่องการส่งเสริมในด้านการบริหารจัดการให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกมีความเข้าใจในเรื่องกองทุนเพิ่มขึ้น การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองกะทุม เพื่อให้เห็นถึงความสำเร็จตลอดจนจุดอ่อน จุดแข็งที่ควรปรับปรุงในหมู่บ้านหนองกะทุมและเพื่อการพัฒนาความรู้ ความสามารถของบัณฑิตในด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น จึงได้มีการเรียนเพื่อยกระดับในด้านการศึกษาต่อเพื่อใช้ศึกษาต่อระดับปริญญาโท หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและประเมินโครงการ โดยใช้ชื่อโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และเพื่อให้กองทุนหมู่บ้านหนองกะทุมมีศักยภาพและยั่งยืนในอนาคต เพื่อให้ได้ทราบถึงผลสำเร็จว่าสำเร็จตามที่ตั้งไว้ในวัตถุประสงค์หรือไม่ และบัณฑิตที่เข้ามาปฏิบัติงานในหมู่บ้านหนองกะทุม ตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการหมู่บ้านและชุมชนเมือง สามารถเพิ่มประสิทธิภาพของกองทุนหมู่บ้านได้มากน้อยเพียงใด โดยให้บัณฑิตในหมู่บ้านนำเสนอผลของการปฏิบัติตามเงื่อนไขเรียงเป็นรายงานการประเมินในรูปแบบของ "สารนิพนธ์" (Substantive Report)

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

2.1 เพื่อศึกษาว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านหนองกะทุม ว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ที่กำหนดไว้ 5 ข้อดังนี้ มากน้อยเพียงใด

2.1.1 หมู่บ้านมีแหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดค่าใช้จ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหนองกะทุม

2.1.2 หมู่บ้านหนองกะทูนมีการส่งเสริมและพัฒนาให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการการเงินทุนของตนเอง

2.1.3 หมู่บ้านหนองกะทูน มีการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองในการเรียนรู้และคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการส่งเสริมเศรษฐกิจแบบพอเพียง

2.1.4 หมู่บ้านหนองกะทูนมีการเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้าน

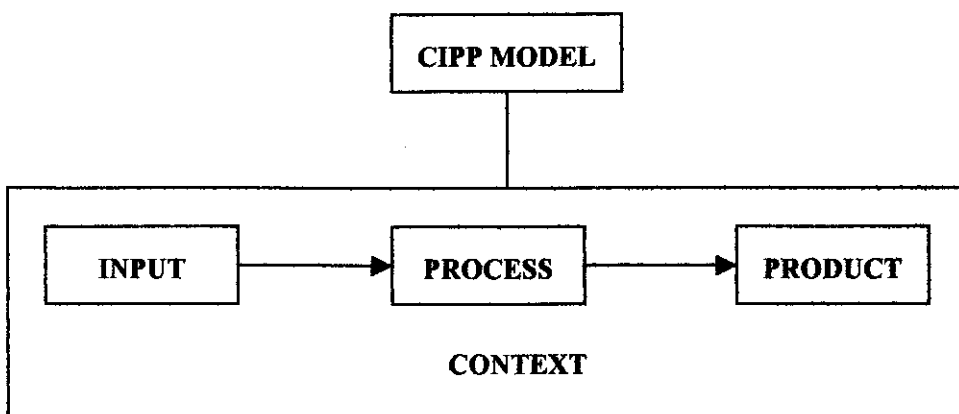
2.1.5 มีการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านหนองกะทูนและปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา

2.3 เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในหมู่บ้านหนองกะทูน และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

3. กรอบแนวความคิดทฤษฎี

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองกะทูน ได้ใช้กรอบแนวคิดเชิงระบบในการศึกษาความเปลี่ยนแปลงของชุมชนโดยอาศัยการตรวจวัดผลที่เกิดจากการใช้ปัจจัยหนึ่งเข้าสู่ระบบที่เรียกว่า “ซิฟฟ์โมเดล” (CIPP MODEL) ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's) ที่มีองค์ประกอบดังนี้

แผนภาพที่ 1 ซัพพโมเดล”(CIPP MODEL) ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam’s)

C : (Context Evaluation) คือ บริบทของหน่วยระบบ ซึ่งผลที่จะได้จากการประเมินเกี่ยวกับความต้องการของหมู่บ้าน ปัญหา โอกาส อันนำไปสู่การตั้งจุดมุ่งหมาย

I : (Input Evaluation) คือ ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ ซึ่งผลที่ได้จากการประเมินจะเกี่ยวกับจุดเด่นและจุดด้อยของแนวทางหรือยุทธวิธีต่างๆ (Alternative Strategies) ที่จะใช้เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ตลอดจนเทคโนโลยีและแผนการดำเนินงาน เพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสมเพียงพอของทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนิน โครงการ

P : (Process Evaluation) คือ กระบวนการของหน่วยระบบ จะเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคตลอดจนจุดเด่น จุดด้อย ของแนวทางที่เลือกใช้แล้วนำผลที่ได้ไปทดลองปฏิบัติจริงเพื่อที่จะได้แก้ไขวิธีการให้เหมาะสมในขณะที่กองทุนหมู่บ้านยังคงดำเนินการอยู่

P : (Product Evaluation) คือ ผลผลิตของหน่วยระบบ เปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจากการทำโครงการกับเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งเป็นการประเมินเพื่อจะบรรลุจุดมุ่งหมายมากที่สุดเพียงใด อีกทั้งจะบ่งชี้ว่ากระบวนการที่ใช้ควรจะคงไว้ ปรับปรุง หรือว่าเลิกสลับเปลี่ยนแปลงใหม่

4. วิธีการดำเนินงาน

การดำเนินการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านหนองกะทุมมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และหมู่บ้านหนองกะทุม

ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านหนองกะทุม

ขั้นที่ 3 ใช้ซัพพโมเดล (CIPP MODEL) ในการวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านหนองกะทุมและกำหนดตัวบ่งชี้ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล

ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูลของหมู่บ้านหนองกะทุม โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบรายงานต่างๆ (บร.1-12) และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

ขั้นที่ 5 ประมวลผลสังเคราะห์และวิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่ต้องเขียนในบทที่ 3 และบทที่ 4

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ ในขั้นต้นก็คาดว่าจะการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองกะทูนี่จะเป็นประโยชน์ไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ก่อน ดังนี้

1. ได้รับทราบถึงผลการดำเนินงานตามกระบวนการจัดการกองทุนหมู่บ้านหนองกะทูนี่
2. ได้ทราบว่ายังมีปัจจัยใดบ้างที่เป็นอุปสรรคและเป็นโอกาสในการสนับสนุนพัฒนาหมู่บ้านหนองกะทูนี่
3. ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการบริหารจัดการและการพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านหนองกะทูนี่
4. อาจเกิดกลุ่มองค์กรขึ้นใหม่ๆ ขึ้นในหมู่บ้านหนองกะทูนี่
5. ผู้ศึกษาได้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาที่มีระเบียบวิธีที่เป็นวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์อันจะนำไปสู่การวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ อย่างเป็นระบบได้
6. คาดว่ากองทุนหมู่บ้านจะเป็นประโยชน์ต่อหมู่บ้านหนองกะทูนี่และเป็นการพัฒนาระบบเศรษฐกิจส่วนรากหญ้าที่สมบูรณ์และยั่งยืนตลอดไป

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

เอกสารที่เกี่ยวข้องในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้เป็นหลักวิชาที่ได้ประมวลจากแนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและข้อมูลอื่น ๆ เพื่อแสดงให้เห็นว่าเนื้อหาสาระและหลักวิชาการด้านเทคนิควิธีการประเมินในครั้งนี้มี ความถูกต้องและมีความสมเหตุสมผลในทางวิชาการ โดยเอกสารที่เกี่ยวข้องนี้มีเนื้อหาสาระและประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
2. ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
 - 2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
 - 2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2544
 - 2.3 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านหนองกะทูน พ.ศ. 2544
3. แบบฟอร์มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
 - 3.1 แบบติดตามตั้งคณะกรรมการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองกะทูน
 - 3.2 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านหนองกะทูน
4. หลักการประเมิน โครงการ รูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล
5. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
6. เอกสารหลักวิชาอื่น ๆ

1. นโยบาย หลักการ และวัตถุประสงค์กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ภาคผนวก ก)

จากการที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (2544) ระบุว่านโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เป็นนโยบายของรัฐบาลซึ่งมี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้กำหนดนโยบายเพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ให้มีขีดความสามารถ ในการจัดระบบบริหารจัดการกองทุนหมุนเวียน ในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
กันเอง

1.2 หลักการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ภาคผนวก ก)

ตามที่คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอ (2544) ระบุหลักการไว้ว่าเป็นการบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านซึ่งเป็นไปตามแนวทางการปฏิรูประบบราชการแผ่นดินโดยให้หมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลาง ซึ่งหมู่บ้านและชุมชนเมืองต้องมีการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ เพื่อจัดตั้งเป็นกองทุน แล้วจะต้องมีการติดตามและประเมินผลเพื่อชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุนทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม

นอกเหนือจากหลักการสำคัญที่กล่าวมาข้างต้นนี้ยังมีหลักการตามที่หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ฉบับวันที่ 4 มกราคม 2545 กล่าวว่าหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านก็คือการเสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น ชุมชนจะเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเองมีการเกื้อกูลประ โยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชนมีการเชื่อมโยงและกระจายอำนาจในท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐานบนกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม

1.3 วัตถุประสงค์กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ภาคผนวก ข)

ตามที่ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 หมวด 2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ข้อ 6) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้เพื่อแก้ปัญหาความยากจนของประชาชนให้มีกองทุนเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย พร้อมทั้งบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน อีกทั้งส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในด้านความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและทางสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันของประเทศในอนาคต

2. ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (ภาคผนวกข)

2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2544 ประกอบด้วย 2 หมวดดังนี้

2.1.1 หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สรุปได้ดังนี้

1) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วย

1.1) นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรี เป็น ประธาน

1.2) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็น รองประธานคนที่ 1

1.3) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เป็น รองประธานคนที่ 2

1.4) รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็น รองประธานคนที่ 3

1.5) ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่เกิน 10 คน เป็น กรรมการ

1.6) เลขานุการนายกรัฐมนตรี เป็น กรรมการและเลขานุการ

2) คณะกรรมการมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปีและจะพ้นจากตำแหน่งเมื่อคายลาออก เป็นบุคคลล้มละลาย รวมทั้งคณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถและได้รับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

3) ในการประชุมของคณะกรรมการต้องมีองค์ประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด

4) คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ในเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดกรอบระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศหรือคำสั่งที่เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.2.1 หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

สรุปได้ว่า

ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ในสำนักเลขานุการนายกรัฐมนตรี โดยสำนักงานนี้มีอำนาจหน้าที่ เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการที่ปฏิบัติงานรุดการศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ในการดำเนินงาน จัดให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการ จัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหาร ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และเตรียมความพร้อมให้การสนับสนุนเกี่ยวกับนโยบายระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานต่อคณะกรรมการรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ

2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 9 หมวดดังนี้

2.2.1 หมวด 1 ข้อความทั่วไป จะเป็นข้อความที่ชี้แจงความหมายของคำต่าง ๆ ดังนี้

1) กองทุน	10) สำนักงาน
2) หมู่บ้าน	11) ธนาคาร
3) ชุมชนเมือง	12) ครัวเรือน
4) คณะกรรมการ	13) ผู้แทนครัวเรือน
5) คณะกรรมการสนับสนุน	14) หุ่น
6) คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด	15) เงินฝากสัจจะ
7) คณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ	16) เงินรับฝาก
8) คณะกรรมการกองทุน	17) สมาชิก
9) กรรมการกองทุน	18) ที่ประชุมสมาชิก

2.2.2 หมวด 2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สรุปได้ว่า

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีปรัชญาหรือหลักการและวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานประกอบกับการมีเงินและทรัพย์สินของกองทุนในด้านต่างๆ และคณะกรรมการกองทุนต้องดำเนินงานบริหารจัดการกองทุนกันเองหลังจากที่คณะกรรมการพิจารณาตามหลักการที่กำหนดไว้แล้วอนุมัติให้คณะกรรมการกองทุนเริ่มเข้าบริหารจัดการและเบิกจ่ายเงินจากบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยคณะกรรมการจะเข้ามาแทรกแซงการบริหารจัดการเงินกองทุนของคณะกรรมการกองทุนมิได้ นอกจากคณะกรรมการมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าคณะกรรมการกองทุนไม่ปฏิบัติตามระเบียบหรือข้อบังคับที่คณะกรรมการกำหนดอันก่อให้เกิดความเสียหายต่อกองทุน

2.2.3 หมวด 3 คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สรุปได้ดังนี้

1) คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีโครงสร้างดังนี้

- 1.1) ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็น ประธาน
- 1.2) เลขาธิการสภาพัฒนาฯ เป็น รองประธาน คนที่ 1
- 1.3) เลขาธิการ กพ. เป็น รองประธาน คนที่ 2
- 1.4) ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ
- 1.5) ปลัดกระทรวงมหาดไทย
- 1.6) ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- 1.7) ปลัดกระทรวงพาณิชย์
- 1.8) ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม
- 1.9) ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม
- 1.10) ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
- 1.11) ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย
- 1.12) ปลัดกระทรวงสาธารณสุข
- 1.13) อธิบดีกรมการปกครอง
- 1.14) อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร
- 1.15) อธิบดีกรมบัญชีกลาง
- 1.16) อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน
- 1.17) ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน
- 1.18) ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
- 1.19) ผู้ทรงคุณวุฒิองค์กรประชาชน จำนวน 5 คน
- 1.20) ผู้ทรงคุณวุฒิอื่น ๆ จำนวน 5 คน
- 1.21) ผู้แทนสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นเลขานุการ
- 1.22) ผู้แทนสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

2) คณะอนุกรรมการสนับสนุนฯ มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

- 2.1) กำหนดแผนปฏิบัติการบริหารจัดการเงินทอนหมุนเวียน
- 2.2) สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพขีดความสามารถของคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด

- 2.3) บูรณาการแผนงาน โครงการกิจกรรมและงบประมาณ
- 2.4) ปรับปรุงแก้ไขข้อบังคับกองทุนตามแผนงาน โครงการของรัฐ
- 2.5) แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อช่วยดำเนินการ

2.2.4 หมวด 4 คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด สรุปได้ดังนี้

- 1) มีโครงสร้างดังต่อไปนี้
 - 1.1) ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็น ประธาน
 - 1.2) ปลัดจังหวัด เป็น รองประธาน
 - 1.3) ผู้แทนหน่วยงานระดับจังหวัด เป็น อนุกรรมการ
 - กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
 - กระทรวงพาณิชย์
 - กระทรวงอุตสาหกรรม
 - กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม
 - กระทรวงศึกษาธิการ
 - กระทรวงสาธารณสุข
 - แรงรัดพัฒนาชนบท
 - ประชาสัมพันธ์จังหวัด
 - หัวหน้าสำนักงานจังหวัด
 - 1.4) ผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรประชาชน จำนวน 5 คน
 - 1.5) ผู้ทรงคุณวุฒิอื่น ๆ จำนวน 5 คน
 - 1.6) พัฒนาการจังหวัด เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ
- 2) มีอำนาจหน้าที่ดังนี้
 - 2.1) ขึ้นทะเบียนกองทุน
 - 2.2) ให้ความเห็นชอบผลการประเมินความพร้อมของกองทุน
 - 2.3) สนับสนุนให้เกิดการเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน
 - 2.4) ติดตามตรวจสอบการดำเนินงาน
 - 2.5) ประสานงานร่วมมือเพื่อสนับสนุนด้านวิชาการ/การจัดการ
 - 2.6) จัดระบบข้อมูล
 - 2.7) รายงานผลการดำเนินงาน
 - 2.8) แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อช่วยดำเนินการ

2.9) แต่งตั้งคณะกรรมการ ฯ ระดับอำเภอ

2.2.5 หมวด 5 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สรุปได้ดังนี้

1) คณะกรรมการกองทุนมีจำนวน 9- 15 คน มีชายและหญิงในสัดส่วนที่เท่าเทียมกัน ซึ่งมาจากการคัดเลือกโดยสมาชิกในหมู่บ้านมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี

2) คณะกรรมการกองทุนมีคุณสมบัติ คือ เป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลา 2 ปี เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย ไม่เคยได้รับโทษจำคุก ไม่ถูกให้ออกปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ

3) คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการกองทุน

2.2.6 หมวด 6 กองทุนและสมาชิกกองทุน ประกอบไปด้วย

- 1) เงินและทรัพย์สิน
- 2) สมาชิกกองทุน
- 3) คณะกรรมการกองทุน

2.2.7 หมวด 7 การกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีสาระสำคัญดังนี้

1) สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินของกองทุนจะต้องจัดทำคำขอกู้ โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

2) คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกิน 20,000 บาท ในกรณีที่มีผู้กู้รายใดขอกู้เกินจำนวนที่กำหนดไว้ แต่ไม่เกิน 50,000 บาท ต้องเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด

3) เมื่อคณะกรรมการกองทุนอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงินพร้อมส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงิน เงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ โดยแจ้งให้ผู้กู้ไปเปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคารแล้วธนาคารก็จะโอนเงินเข้าบัญชีผู้กู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้

4) คณะกรรมการเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะส่วนบุคคลหรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์หรือวิธีการที่กองทุนกำหนด

5) คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากหรือเงินกู้ในอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบในที่ประชุม

6) กำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้และดอกเบี้ยตามความเหมาะสม ในระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี นับแต่วันที่ทำสัญญา โดยนำเงินไปส่งคืนที่ธนาคารตามหลักฐานการส่งชำระคืนเงินกู้

7) กรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระเบียบกำหนด เว้นแต่ได้รับการผ่อนผันการชำระหนี้จากคณะกรรมการและที่ประชุมด้วยเสียงเกินกึ่งหนึ่ง

8) เมื่อผู้กู้นำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร กรรมการกองทุนสามารถยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย และให้พ้นจากสมาชิกภาพในระยะเวลา 30 วัน

2.2.8 หมวด 8 การทำบัญชีและการตรวจสอบ สรุปสาระได้ดังนี้

1) ให้คณะกรรมการกองทุนจัดทำบัญชีของกองทุนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

2) คณะกรรมการกองทุนต้องมีการแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลให้เป็นผู้ตรวจสอบกองทุน

3) ให้คณะกรรมการกองทุนจัดทำรายงานการเงิน และแต่งตั้งผู้ตรวจสอบบัญชีกองทุน

4) จัดสรรกำไรสุทธิ

2.8.9 หมวด 9 บทเฉพาะกาล ว่าด้วยเรื่องดังต่อไปนี้

1) ในเริ่มแรกให้ผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุมหัวหน้าครัวเรือนในหมู่บ้านครัวเรือนละ 1 คน เพื่อจัดประชุมเวทีชาวบ้านในการชี้แจงทำความเข้าใจ เตรียมความพร้อม และดำเนินการเลือกคณะกรรมการกองทุนจากผู้ที่มีคุณสมบัติตามข้อ 17 ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี

2) คณะกรรมการกองทุนเมื่อดำรงตำแหน่งครบ 1 ปี จะต้องมีการจับฉลากออกจำนวนกึ่งหนึ่งของคณะกรรมการทั้งหมด

3) ให้คณะกรรมการกองทุนดำเนินการยื่นคำขอขึ้นทะเบียนจัดตั้งและเปิดบัญชีเงินฝากกองทุนหมู่บ้าน ภายใน 90 วัน

2.9 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านหนองกะทุ่ม พ.ศ. 2544 (ภาคผนวก ค)

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านหนองกะทุ่ม พ.ศ. 2544 จัดทำขึ้นโดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งมีประเด็นที่สำคัญดังนี้

1. ประเด็นที่ต้องเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดคือ วงเงินกู้ยืมรายหนึ่งไม่เกิน 20,000 บาท หากเกินต้องให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดแต่ละรายหนึ่งไม่เกิน 50,000 บาท และการกำหนดระยะเวลาการชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย

2. ประเด็นอื่น ๆ ตามคณะกรรมการกองทุนบ้านหนองกะทุ่ม กำหนดดังนี้

- 1) วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน
- 2) การสมัครเข้าเป็นสมาชิก
- 3) คุณสมบัติของสมาชิก
- 4) สมาชิกขาดหรือพ้นจากการเป็นสมาชิก
- 5) แหล่งที่มาของกองทุน
- 6) การชำระคืนเงินกู้ เงินชำระหนี้เงินกู้
- 7) อัตราดอกเบี้ย
- 8) การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี
- 9) การจัดทำระบบบัญชี
- 10) การจัดทำระบบตรวจสอบ

3. แบบฟอร์มต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับกองทุน มีดังนี้

3.1 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนบ้านหนองกะทุ่ม

(กทบ.1,ภาคผนวก ง)

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนบ้านและชุมชนเมือง เป็นแบบบันทึกการสังเกตการณ์จัดเวทีประชาคมเพื่อคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน โดยคณะทำงานเครือข่ายชุมชนระดับอำเภอหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเป็นผู้บันทึกผลในแบบฟอร์มนี้ ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียดในหัวข้อต่อไปนี้

- 1) ชื่อหมู่บ้าน
- 2) ระบุว่ากระบวนการในการเลือกตั้งถูกต้องตามข้อ 41 ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 (ฉบับที่ 2) หรือไม่

- 3) ระบุว่าคณะกรรมการกองทุนที่ได้รับการคัดเลือกมีคุณสมบัติตามข้อ 17 ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 (ฉบับที่ 2) มากน้อยเพียงใด
- 4) ชื่อผู้ติดตาม/สังเกตการณ์
- 5) ลงวันที่ในการสังเกตการณ์

3.2 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านหนองกะทุ่ม

(กทบ.2, ภาคผนวก จ)

เมื่อกองทุนบ้านหนองกะทุ่ม หมู่ที่ 3 ได้ดำเนินงานจัดตั้งกองทุนเรียบร้อยแล้ว ก็สามารถขอรับการจัดสรรเงินจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยยื่นแบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านตามแบบ กทบ.2 ซึ่งขอรับได้จากคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ ได้ซึ่งมีข้อมูลที่เป็นรายละเอียดที่สำคัญของหมู่บ้านหรือชุมชนนั้น ๆ มี 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน

1. จำนวนประชากร
2. จำนวนครัวเรือน
3. อาชีพของประชากรในหมู่บ้าน
4. ผลผลิตของประชากรในหมู่บ้าน
5. รายได้เฉลี่ยของประชากรในหมู่บ้าน

ส่วนที่ 2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

1. จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมการประชุมเพื่อกำหนดวิธีการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
2. วิธีคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
3. วันที่มีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน
4. คณะกรรมการมีคุณสมบัติครบถ้วน
5. จำนวนคณะกรรมการที่มีประสบการณ์ในการบริหารกองทุน
6. มีรายชื่อคณะกรรมการกองทุน

ส่วนที่ 3 การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน

1. มีระเบียบข้อบังคับสำหรับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน
2. มีระเบียบข้อบังคับ ตามที่กำหนด
3. มีวิธีการกำหนดระเบียบข้อบังคับ

ส่วนที่ 4 ทุนดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน

1. จำนวนกลุ่ม ที่มีในหมู่บ้าน
2. จำนวนสมาชิก
3. จำนวนเงินที่สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมกับกองทุน
4. มีการเปิดบัญชีเงินฝากกับธนาคารออมสิน
5. หมู่บ้านมีความร่วมมือหรือเชื่อมโยงในการพัฒนากับหมู่บ้านหรือเครือข่ายอื่นนอกหมู่บ้าน

ส่วนที่ 5 มีแนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเมื่อได้รับการสนับสนุนเป็นวงเงินไม่เกิน 1 ล้านบาท จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1. วิธีการในการบริหารเงินกองทุน ให้มีการกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึง
2. วิธีการในการบริหารเงินกองทุน ให้มีการหมุนเวียนอย่างต่อเนื่อง
3. กิจกรรมที่จะให้สมาชิกกู้ยืม
4. หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้
5. วิธีการในการควบคุมและติดตามการใช้เงินกู้
6. วิธีการป้องกันความเสี่ยงภัยในการให้กู้
7. วิธีการแก้ไขปัญหาในกรณีที่สมาชิกได้รับเงินกู้ไปแล้วไม่ส่งใช้คืนเงินต้นและดอกเบี้ยเงินกู้ตามสัญญา
8. แนวทางในการบริหารด้านการจัดสวัสดิการให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน
9. ข้อคิดเห็นอื่น ๆ
10. ประเมินความพร้อมในหมู่บ้าน
11. ลงชื่อผู้รับรองผลการประเมิน โดย
 - ประธานกองทุน ฯ
 - รองประธาน ฯ
 - เลขานุการ
 - กรรมการ 2 ท่าน

4. หลักประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดล

การประเมินโครงการเพื่อการตัดสินใจเป็นรูปแบบการประเมินของกลุ่มนักประเมินที่มีความเชื่อในการประเมินที่เป็นระบบที่มีขั้นตอนการประเมินที่ครบวงจร ซึ่งให้เกิดสารสนเทศในการตัดสินใจที่เหมาะสมตามแนวคิดของนักประเมินซึ่งได้แก่ ครอนบาค (Cronbach,1963) อัลคิน (Alkin,1969) โปรวัส(Provus,1971) สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam,1971) โดยมีแนวคิดดังนี้ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์,2540)

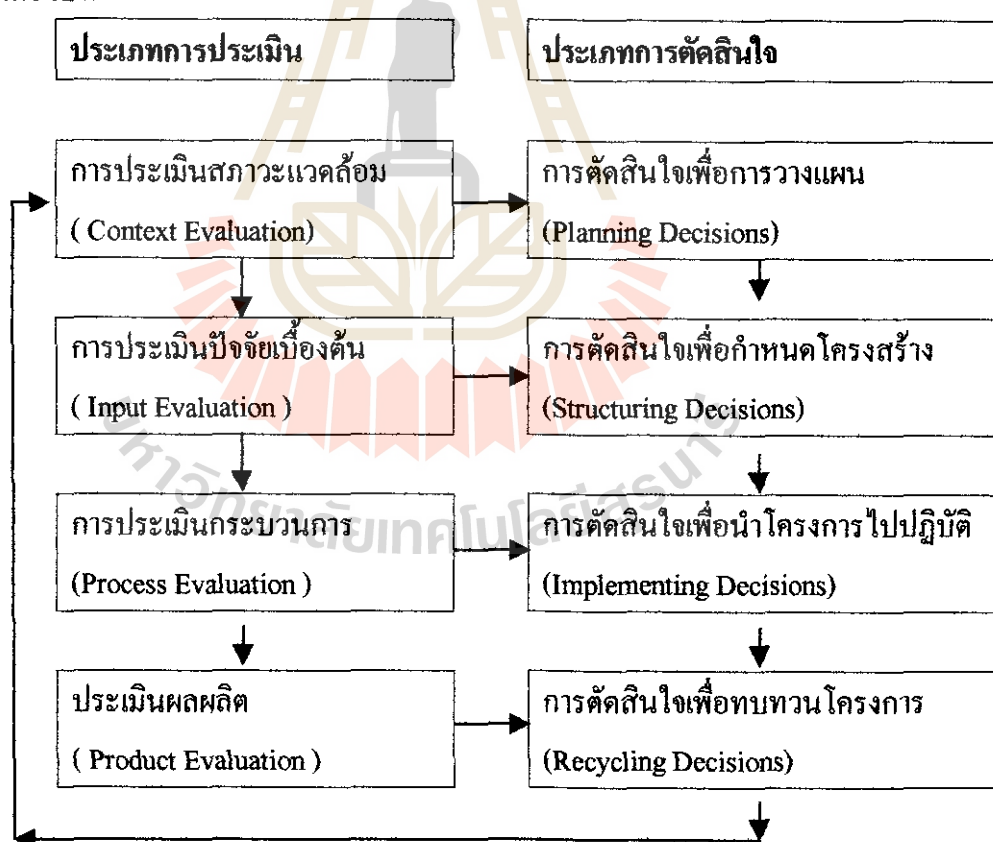
ตารางที่ 1 แนวความคิดนักประเมินเพื่อการตัดสินใจ

นักทฤษฎี	แนวความคิด
ครอนบาค (Cronbach)	การประเมินเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลและการใช้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดโปรแกรมทางการศึกษาและการประเมินนั้นไม่ควรจะทำโดยการใช้แต่เพียงแบบทดสอบอย่างเดียว แต่ควรใช้แนวทางการประเมินอีกซึ่งได้แก่ การศึกษากระบวนการ การวัดศักยภาพของผู้เรียน การวัดทัศนคติ การติดตามผล
อัลคิน (Alkin)	การประเมินเป็นกระบวนการของการคัดเลือกเก็บข้อมูลและการจัดระบบสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอต่อผู้มีอำนาจในการตัดสินใจเพื่อการเลือกแนวทางในการทำกิจกรรมหรือโครงการใด ๆ
โปรวัส (Provus)	การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการค้นหาช่องว่างระหว่างภาวะที่เป็นจริงกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดเพื่อใช้ภาวะดังกล่าวเป็นตัวชี้หรือระบุข้อบกพร่องของโครงการแนวคิดนี้ถือว่าการประเมินจะต้องดำเนินไปควบคู่กับโครงการ
สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam)	การประเมินเป็นกระบวนการให้ ได้มาซึ่งสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำมาใช้ประกอบในการตัดสินใจ โดยการแบ่งการประเมินออกเป็น 4 ประเภท คือ การประเมินสภาวะแวดล้อม การประเมินปัจจัยเบื้องต้น การประเมินกระบวนการ ประเมินผลผลิต

ตามแนวความคิดของครอนบาค(Cronbach) , อัลคิน(Alkin),โปรวัส นั้นเป็นแนวความคิดที่ไม่ได้แยกประเด็นในการประเมินออกอย่างชัดเจน จะเห็นได้จากแนวความคิดของครอนบาค (Cronbach) ที่เน้นศึกษากระบวนการ ซึ่งโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองไม่ได้ขึ้นอยู่กับกระบวนการอย่างเดียวยังมีสิ่งแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า และผลที่เกิดขึ้นที่ต้องศึกษาควบคู่ไปด้วยและแนวความคิดของอัลคิน(Alkin) นั้นก็เน้นที่กระบวนการคัดเลือกการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์เท่านั้น ซึ่งอาจมีข้อมูลบางส่วนไม่ได้รับความสนใจ จึงอาจยังมีเนื้อหาไม่ครอบคลุมและ

ซึ่งแนวความคิดของโปรวัส(Provus)นั้นต้องกำหนดเกณฑ์มาตรฐานเพื่อหาข้อบกพร่องระหว่างภาวะความเป็นจริงกับมาตรฐานแล้ว โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาตินี้เป็นโครงการใหม่ที่เกิดขึ้นไม่เคยมีมาก่อน จึงเป็นการยากในการกำหนดมาตรฐานร่วมกันได้ แนวความคิดนี้จึงใช้ไม่ได้

ในการเลือกรูปแบบการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นได้เลือกรูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม(Stufflebeam)หรือชิพโมเดลเพราะแบบจำลองประเภทนี้ไม่เพียงแต่จะประเมินว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เท่านั้นแต่ยังเป็นการประเมินเพื่อให้ได้รายละเอียดต่างๆ จากการได้รับข่าวสารแบบสะสมที่ช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารเป็นอย่างมากทั้งยังเป็นแบบจำลองที่เข้าใจง่ายสะดวกในการปฏิบัติจึงเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวาง (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์,2540) สามารถดูได้จากการประเมินหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล (ภาคผนวก จ) ที่ใช้ชิพโมเดลในการประเมินเพื่อการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ดังแผนภาพดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2 ความสัมพันธ์ของการตัดสินใจและประเภทของ

การประเมินตามชิพโมเดลของสตัฟเฟิลบีม

(เขาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี,2542)

5. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จากรายงานพิเศษโดย (กองบรรณาธิการหนังสืองานวันนี้(2544),หน้า 15 สรุปสาระสำคัญของโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีดังนี้

1. โครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยจะคัดเลือกบัณฑิตว่างงานในท้องถิ่น จำนวน 74,881 คน เข้ารับการอบรมหลักสูตร “การศึกษาระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการบริหารจัดการโครงการ” และส่งเข้าปฏิบัติงานทุกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั่วประเทศ

2. สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จัดทำหลักสูตร “การศึกษาระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการบริหารจัดการโครงการ” ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ (สถาบันราชภัฏ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล กรมอาชีวศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียน) และทบวงมหาวิทยาลัย ภายหลังจากจัดประชุมพิเศษและฝึกรอบรมบัณฑิตผู้ได้รับการคัดเลือกแล้ว จะจัดส่งเข้าช่วยในการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยจะปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ 5 วันต่อสัปดาห์ มีอาจารย์มาสอนเสริมเดือนละ 2 วัน และมีอาจารย์มานิเทศติดตามงานเดือนละ 4 ครั้ง รวม 4 วัน

3. การคัดเลือกบัณฑิต จำนวน 74,881 คน จะให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติเป็นผู้คัดเลือกจากบัณฑิตที่ด้อยโอกาสและยากจนในท้องถิ่น ให้ได้รับทุนการศึกษาเป็นรายเดือน เดือนละ 6,360 บาท ระยะเวลา 10 เดือน แต่จะต้องจ่ายค่าเรียนเดือนละ 600 บาท โดยสถาบันการศึกษาในพื้นที่จะเป็นผู้จ่ายการศึกษาให้บัณฑิตในแต่ละเดือน

4. บัณฑิตผู้รับทุนต้องรายงานผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในการทำงานทุกราย 15 วัน รายเดือนและรายไตรมาส โดยมีคณาจารย์ผู้สอนและคณาจารย์นิเทศคอยช่วยเหลือบัณฑิตในพื้นที่ปฏิบัติงานและติดตามประเมินผลเป็นระยะ ๆ รวมทั้งมีการประชุมสัมมนาทุก 3 เดือน ทั้งนี้ จะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการกำกับดูแลโครงการนี้ ทั้งในระดับส่วนกลาง โดยมีปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธาน และคณะกรรมการระดับจังหวัด โดยผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธาน

จากสาระสำคัญที่เกี่ยวกับโครงการที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่าโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ที่เป็นโครงการที่เกิดขึ้นมาควบคู่กับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ที่ให้เงินกองทุน (หมู่บ้าน)ละ 1 ล้านบาท ซึ่งเป็นโครงการที่มีนโยบายให้คนในหมู่บ้านหรือชุมชนเป็นผู้บริหารจัดการกันเอง ดังนั้นจึงต้องมีโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนแห่งชาติ เข้ามาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุน โดยการสร้างรายได้ให้กับบัณฑิตที่จบการศึกษาและว่างงานให้

มาทำหน้าที่เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งข้อดีคือการช่วยให้บัณฑิตกลับถิ่นฐานบ้านเกิดและได้ทำงานช่วยพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งเป็นการปลูกฝังให้ รักบ้านเกิดของตนเอง ในการที่จะทำให้อกองทุนหมู่บ้านยั่งยืน ได้นั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับบัณฑิตเพียงอย่างเดียวหรือขึ้นอยู่กับโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเท่านั้นแต่ต้องมีองค์ประกอบอื่น ๆ ร่วมด้วย ไม่ว่าจะเป็นนโยบายของรัฐบาล หรือสภาวะเศรษฐกิจและสังคม อย่างไรก็ตามโครงการนี้เป็นโครงการที่มีประโยชน์ทั้งกับรัฐบาลและกับประชาชนทั่วประเทศ คือทำให้รัฐบาลทราบบความเป็นจริงที่ไม่เคยทราบมาก่อน จึงทำให้รัฐบาลมีแนวทางในการพัฒนาประเทศอย่างถูกต้องและตรงจุดมากขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากกระบวนการการเรียนรู้ของบัณฑิตที่ต้องเข้าถึงท้องถิ่น บัณฑิตเองก็จะได้ยกระดับการศึกษาของตน แต่ระยะเวลาของโครงการสั้นมากและอาจจะทำให้การประเมินโครงการของบัณฑิตนั้นยังไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร อีกทั้งเป็นโครงการที่ใหม่ ดังนั้นหากต้องการที่จะเห็นผลสัมฤทธิ์ของโครงการว่าจะประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ รัฐบาลสมควรที่จะให้โครงการนี้ดำเนินอย่างต่อเนื่อง ไปอีกระยะหนึ่งเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์มากขึ้นและบทบาทบัณฑิตในการเชื่อมโยงระหว่างรัฐบาลกับประชาชนจะนำไปสู่การพัฒนาและก่อให้เกิดประสิทธิภาพอย่างยั่งยืนซึ่งเป็นฐานรากของประเทศในอนาคต

6. เอกสารหลักวิชาอื่น ๆ

1. ชุมวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา
2. ชุมวิชาการวิจัยชุมชน
3. ชุมวิชาการนิพนธ์
4. หนังสือรวมบทความการประเมินโครงการ
5. หนังสือการประเมินโครงการ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองกะทูน เป็นการประเมินตามรายงานสภาพจริง (Authentic Evaluation) ตามวัตถุประสงค์ และในวิธีดำเนินการประเมินโครงการ ได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. วิธีการประเมินโครงการ
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิธีการประเมินโครงการ

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองกะทูน เป็นการประเมินเชิงระบบ (System Approach) จึงได้นำ ซัพพ์โมเดล (CIPP Model : Context – Input – Process - Product) ของ Stufflebeam เพื่อประเมินในความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านหนองกะทูน โดยใช้วิธีการประเมินโครงการดังนี้

1.1 การประเมินสถานะแวดล้อมหรือบริบท (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของชุมชนท้องถิ่นซึ่งอยู่รอบๆหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านหนองกะทูน เช่น ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน สภาพเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน วัฒนธรรมประเพณี ทรัพยากรธรรมชาติของหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มและภูมิปัญญาชาวบ้าน พื้นฐานการศึกษาของคนในหมู่บ้าน โครงการพัฒนาที่เข้ามาในหมู่บ้าน ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน

1.2 การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) ทั้งปวงของหน่วยระบบการบริหารจัดการคือ หน่วยระบบ A และของหน่วยระบบกิจการของผู้ก็คือ หน่วยระบบ B เช่น นโยบายของรัฐบาล ระเบียบแนวทางปฏิบัติของกองทุนหมู่บ้าน การประชาสัมพันธ์ คณะอนุกรรมการระดับอำเภอที่เกี่ยวข้อง คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน การเตรียมความพร้อม เงินกองทุน 1 ล้านบาท การสร้างความเข้าใจให้แก่คณะกรรมการ บัณฑิตกองทุน ทุนสะสมของหมู่บ้าน เงินที่ผู้กู้ชำระคืน เป็นต้น

1.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการของทั้งสองหน่วยระบบคือ หน่วยระบบบริหารจัดการกองทุนคือ หน่วยระบบ A และหน่วยระบบกิจการของผู้กู้คือ หน่วยระบบ B เช่น การจัดระเบียบกองทุนของหมู่บ้าน การจัดเอกสารขอขึ้นทะเบียน ระบบบัญชีกองทุน กิจกรรมเกี่ยวกับกองทุน ได้แก่ การรับสมัครสมาชิก การหมดสภาพการเป็นสมาชิก เป็นต้น กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ ขั้นตอนการขอกู้ การคัดเลือกผู้กู้ การโอนเงินให้ผู้กู้ การรับชำระหนี้ เป็นต้น การตรวจสอบการให้เงินกู้ การจัดทำรายงานและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน การจัดสรรผลประโยชน์ การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้โดยบัณฑิตกองทุน การวิเคราะห์และประเมินผลงานของกองทุน

1.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตทั้งหมดที่เกิดขึ้นในหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้คือ หน่วยระบบ A และหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละรายคือ หน่วยระบบ B เช่น จำนวนสมาชิกกองทุน จำนวนผู้ที่ได้เงินกู้ เงินให้กู้ ชื่อเสียงของหมู่บ้าน จำนวนผู้ชำระคืนเงินกู้ตามที่กำหนด กองทุนสะสม การใช้จ่ายเงินตามวัตถุประสงค์ ทัศนคติของชุมชนต่อกองทุน การเกิดเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้ การเรียนรู้การพึ่งพาตนเอง ความเข้มแข็งของหมู่บ้านที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน

ตารางที่ 2 สรุปวิธีการดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองกะทูน

ตัวแปรที่ศึกษา	การประเมิน	ตัวชี้วัด	เครื่องมือ	การเก็บข้อมูล	วิเคราะห์ข้อมูล
บริบท (Context)	ประเมินบริบท (Context Evaluation)	ตัวชี้วัดบริบท (Context Indication)	- แบบสังเกต - แบบสอบถาม - เอกสาร	- เชิงปริมาณ - เชิงคุณภาพ	- เชิงปริมาณ - เชิงคุณภาพ
ปัจจัยนำเข้า (Input)	ประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation)	ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indication)	- แบบสังเกต - แบบสอบถาม - แบบสัมภาษณ์ - เอกสาร	- เชิงปริมาณ - เชิงคุณภาพ	- เชิงปริมาณ - เชิงคุณภาพ
กระบวนการ (Process)	ประเมินกระบวนการ (Process Evaluation)	ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indication)	- แบบสังเกต - แบบสอบถาม - แบบสัมภาษณ์ - เอกสาร	- เชิงปริมาณ - เชิงคุณภาพ	- เชิงปริมาณ - เชิงคุณภาพ
ผลผลิตที่ได้ (Product)	การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation)	ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Product Indication)	- แบบสังเกต - แบบสอบถาม - แบบสัมภาษณ์ - เอกสาร	- เชิงปริมาณ - เชิงคุณภาพ	- เชิงปริมาณ - เชิงคุณภาพ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการประเมินโครงการหมู่บ้านหนองกะทูนได้ใช้ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานการศึกษา(2545ค) ประชากรที่ใช้สำหรับการวิจัยมีหลายลักษณะ เพื่อความสะดวกจึงแบ่งประชากรในการวิจัยครั้งนี้ออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. ประชากรแบบจำกัด (Finite Population) คือ ประชากรที่ผู้วิจัยสามารถเจนนับจำนวนประชากรออกมาได้ทั้งหมดว่ามีจำนวนที่แท้จริงเป็นจำนวนเท่าใด เช่น ประชากรที่มีความสามารถในวิชาชีพ

2. ประชากรแบบไม่จำกัด (Infinite Population) คือ ประชากรที่ผู้วิจัยไม่สามารถเจนนับจำนวนประชากรออกมาได้ทั้งหมดว่ามีจำนวนที่แท้จริงเป็นจำนวนเท่าใด เช่น ประชากรที่มีชื่อเสียงสุจริต

กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานการศึกษา(2545ช) กล่าวว่า การสุ่มตัวอย่าง (Sample or Sampling Group) ในการวิจัย หมายถึง กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากรขึ้นมาเป็นตัวอย่าง เพื่อให้เป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษา ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างคือ ตัวแทนของประชากรที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการศึกษา ผลการศึกษาที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง ย่อมเป็นผลการศึกษาจากประชากรด้วยเช่นกัน กลุ่มตัวอย่างมีขั้นตอนและวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. วิธีการสุ่มตัวอย่างจากประชากร ผู้วิจัยจะทำการวิจัย โดยการสุ่มจากจำนวนประชากรที่ผู้วิจัยกำหนดไว้คือ กลุ่มสมาชิกและทุนหมู่บ้านและกลุ่มที่ไม่ได้เป็นสมาชิกบางคน

2. ขนาดกลุ่มตัวอย่างต้องเป็นตัวแทนที่ดีของประชากร จากกรณีศึกษาผู้วิจัยเลือกสุ่มตัวอย่างจากประชากรในหมู่บ้านหนองกะทุ่มประมาณร้อยละ 50 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด (129 ครัวเรือน) ตามคู่มือการจัดเก็บข้อมูล บร.1 - 12 กำหนดไว้ โดยใช้การสัมภาษณ์ประชากร จำนวน 65 คนของหมู่บ้าน ผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. กรรมการหมู่บ้าน ประธานกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกกองทุน และผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประเภท	จำนวนครัวเรือน(ครัวเรือน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
กลุ่มสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	65	40
กลุ่มที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	64	25
รวม	129	65

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ตัวแปร (Variable) หมายถึง กระบวนการที่นำมาใช้ในการหาคำตอบของปัญหาต้องเป็นกระบวนการที่เป็นเหตุเป็นผลมีความน่าเชื่อถือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการหาคำตอบของปัญหาวิจัยมีหลายประเภท อาจมีค่าคงที่หรือแปรเปลี่ยนค่าไปได้ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะและ โครงสร้างของสิ่งที่ผู้วิจัยกำลังศึกษา ในทางวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ (กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานการศึกษา(2545ช)

ตัวชี้วัด (Indicators) หมายถึง ข้อความที่แสดงหรือระบุประเด็นที่ต้องการประเมินหรือตัวแปรที่ต้องการศึกษานั้น จะบรรลุผลสำเร็จตามเกณฑ์นั้น จะมีสภาพหรือคุณลักษณะที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรม ซึ่งตัวชี้วัดจะมีทั้งในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงปริมาณ และในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงคุณภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานการศึกษา(2545ช)

โครงการกองทุนหมู่บ้านหนองกะทุ่ม ประกอบด้วย 2 หน่วยระบบคือ

1. หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้
2. หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้ดูแลราย

1. ตัวชี้วัดและตัวแปรของหน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้

1.1 ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicators) เช่น สภาพแวดล้อมตัวชี้วัดบริบทของหน่วยกองทุนหมู่บ้าน แบ่งได้ 2 ระดับคือ

ก. ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศหรือตัวชี้วัดบริบทรอบนอก ตัวแปรได้แก่

1. ฐานะทางเศรษฐกิจ
2. นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)
3. ดุลการค้าของประเทศ
4. สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
5. สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนทั่วประเทศ
6. สภาพท้องถิ่นในชนบททั่วประเทศ
7. ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

ข. ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น หรือตัวชี้วัดบริบทในท้องถิ่น ตัวแปรได้แก่

1. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
2. เศรษฐกิจและสังคมทั้งหมู่บ้าน
3. วัฒนธรรมประเพณี
4. ทรัพยากรธรรมชาติของหมู่บ้าน
5. ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่ม และภูมิปัญญาท้องถิ่น
6. พื้นฐานการศึกษาของคนในหมู่บ้าน

1.2 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicators) ตัวแปรได้แก่

1. นโยบายรัฐบาล ระเบียบ แนวทางปฏิบัติด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
2. เงินกองทุน 1 ล้านบาท
3. คณะกรรมการกองทุน
4. จำนวนสมาชิกกองทุน
5. เงินออมและเงินสมาชิกจากกองทุน
6. การประชาสัมพันธ์

7. เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
8. การเตรียมความพร้อม/สร้างความเข้าใจให้แก่คณะกรรมการกองทุน
9. ผู้สมัครขอกู้

1.3 ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicators) ตัวแปรได้แก่

1. การคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน
2. การแนะนำวิธีการทำธุรกิจ
3. การรับชำระหนี้
4. การทำบัญชี
5. การช่วยหาตลาด

1.4 ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicators)

1.4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ตัวแปรได้แก่

1. จำนวนผู้กู้
2. ยอดเงินให้กู้
3. จำนวนสมาชิกกองทุน

1.4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ตัวแปรได้แก่

1. จำนวนผู้กู้ได้เงินกู้
2. จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน
3. การขยายกิจการของผู้กู้
4. การเกิดกิจการใหม่ๆ ขึ้นในท้องถิ่น

1.4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ตัวแปรได้แก่

1. ทักษะคติของชุมชนต่อกองทุน
2. เกิดเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้
3. การเรียนรู้เพื่อพึ่งพาตนเอง
4. ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน

2. ตัวชี้วัดและตัวแปรของหน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย

2.1 ตัวชี้วัดบริบท (Context Indication) มี 3 ระดับคือ

ก. ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ ตัวแปรได้แก่

1. ฐานะทางเศรษฐกิจ
2. นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดย่อม (SMEs)
3. ดุลการค้าของประเทศ
4. สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
5. สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนทั่วประเทศ
6. สภาพท้องถิ่นในชนบททั่วประเทศ
7. ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าต่างประเทศ

ข. ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น ตัวแปรได้แก่

1. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
2. เศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน
3. วัฒนธรรมประเพณีของหมู่บ้าน
4. ทรัพยากรธรรมชาติของหมู่บ้าน ผู้นำการรวมกลุ่ม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ค. ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ตัวแปรได้แก่

1. ความรู้และความสามารถของผู้ดูแลและครอบครัว
2. ทรัพย์สินของผู้ดูแล
3. หนี้สินของครอบครัว
4. อาชีพหลักของครอบครัว
5. ประสบการณ์ในการดำเนินงาน
6. รายได้ของครอบครัว

2.2 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicators) ตัวแปรได้แก่

1. จำนวนเงินที่ได้รับอนุมัติ
2. จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้ตามโครงการ
3. วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ
4. สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และวัตถุดิบในการประกอบอาชีพ
5. ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ
6. จำนวนและคุณภาพของแรงงาน

2.3 ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicators) ตัวแปรได้แก่

1. การดำเนินกิจการอย่างถูกวิธี
2. การตลาดที่ดี
3. การหาวัตถุดิบที่ดี
4. การทำบัญชีใช้จ่ายเงิน
5. การใช้จ่ายเงินกู้
6. การหาความรู้เพิ่มเติม

2.4 ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicators)

2.4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ตัวแปรได้แก่

1. รายได้เป็นเงินของผู้กู้
2. ผู้กู้ได้ที่ผลเป็นสิ่งที่ของหรืออสังหาริมทรัพย์

2.4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ตัวแปรได้แก่

1. ผู้กู้ได้ขยายกิจการ
2. ผู้กู้อาจดำเนินกิจการด้วยเทคนิคผิดวิธี

2.4.3 ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) ตัวแปรได้แก่

1. ผู้กู้มีการพึ่งพาตนเอง
2. ผู้กู้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน
3. การกลับคืนถิ่นของประชาชน
4. คุณภาพของชีวิตประชาชนดีขึ้น

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองกะทุม ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือทางสังคมศาสตร์ในการเก็บข้อมูลคือ

1. การสัมภาษณ์ (Interview) การสัมภาษณ์เป็นรูปแบบหนึ่งของการสนทนา แต่เป็นการสนทนาอย่างมีจุดมุ่งหมายตามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ และคำถามที่ผู้วิจัยใช้ในการสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างเป็นคำถามได้แก่

- บร.1 แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน
- บร.2 แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้าน
- บร.3 แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะชีวิตที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน
- บร.4 แบบรายงานการปฏิบัติรายเดือน

- บร.7 แบบรายงานผลการสัมภาษณ์ เพื่อค้นหาตัววัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านในทัศนคติของประชาชน
- บร.8 โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
- บร.9 แบบบันทึกการสัมภาษณ์
- บร.10 แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน
- บร.11 แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี

2. การสังเกต (Observation) เป็นเครื่องมือวิจัยที่ต้องใช้ตัวบุคคลซึ่งในที่นี้คือ ตัวของผู้วิจัยเองมาทำหน้าที่ในการวัด โดยการให้หู และตา เป็นเครื่องมือสำคัญในการติดตาม ฝ่าสังเกตพฤติกรรมของบุคคลซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง แล้วทำการจดบันทึกข้อมูลที่ได้เพื่อป้องกันการลืมสิ่งที่ได้จากการสังเกต และเพื่อไม่ให้เกิดอคติออกนอกประเด็นมี 2 ลักษณะคือ

ก. การสังเกตโดยตรง(Direct Observation) เป็นการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนโดยผู้วิจัยเอง เช่น การดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุน บางครั้งผู้วิจัยต้องให้การสังเกตโดยตรงจากพฤติกรรมของคณะกรรมการแต่ละคน ได้แก่

- บร.4 แบบรายงานการปฏิบัติรายเดือน
- บร.5 แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน
- บร.6 แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน
- บร.10 แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน
- บร.11 แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี
- บร.12 การวิเคราะห์จัดแผนแม่บทชุมชน

ข. การสังเกตทางอ้อม (Indirect Observation) เป็นการให้ผู้อื่นสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างแล้วมาเล่าให้ผู้วิจัยในภายหลัง เช่น การรับฟังการบอกเล่าของผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์

3. แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้มากที่สุด ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามมีทั้งการให้เขียนตอบ การกรอกข้อความสั้นๆหรือตอบยาวๆ รูปแบบของแบบสอบถามที่ผู้วิจัยทำการวิจัยคือ

ก. แบบสอบถามแบบปลายปิด (Close Form Questionnaire) เป็นคำถามที่มีแนวคำตอบไว้แล้วให้ผู้ถูกวิจัยเป็นผู้เลือกตอบ ได้แก่

- บร.2 แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้าน

ข. แบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open Form Questionnaire) เป็นแบบสอบถามที่มีการกำหนดคำตอบแต่จะเปิดโอกาสให้ผู้ตอบสามารถแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่ถามได้อย่างอิสระได้แก่

- บร.3 แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน
- บร.9 แบบบันทึกการสัมภาษณ์

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองกะทุ่ม ได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ โดยวิธีการดังนี้

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data Source) เป็นข้อมูลที่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้โดยตรงด้วยตนเอง

1. การสัมภาษณ์ โดยการให้แบบรายงานต่างๆ (บร.) การสัมภาษณ์โดยใช้แบบ บร. เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ง่าย เพราะผู้วิจัยสามารถถามคำถามจากแบบรายงานต่างๆ ได้ เช่น การเก็บบริบทของหมู่บ้าน (บร.1) โดยการสัมภาษณ์จากผู้ใหญ่บ้าน คนที่มีความอาวุโสและอาจเป็นผู้มีส่วนร่วมในการก่อตั้งหมู่บ้าน เป็นต้น โดยให้การสัมภาษณ์แบบสอบถามจำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 50 ของครัวเรือนทั้งหมด (129 ครัวเรือน)

2. การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม โดยที่ผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมในการรับฟัง และจดบันทึกซึ่งสามารถแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ได้ เช่น การประชุมคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งผู้วิจัยอาจช่วยในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับกองทุนได้

3. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยการเก็บข้อมูลที่ให้บุคคลอื่นเป็นผู้เก็บข้อมูลให้และนำมาจดบันทึกเพื่อเก็บรวบรวมเป็นข้อมูลไว้เป็นหลักฐาน

4. การจัดเวทีประชุมชาวบ้าน โดยการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือมีวัตถุประสงค์เดียวกันมาร่วมแสดงความคิดเห็น หรือปรึกษาหารือแนวทางในการปฏิบัติงานหรือแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น เช่น การจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน โดยที่จะเก็บข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นและปฏิกิริยาของสมาชิกผู้เข้าร่วมประชุม

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data Source) เป็นข้อมูลที่ได้โดยการค้นคว้าและหาข้อมูลจากเอกสารที่มีอยู่ เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นข้อมูลที่มีหลักฐานข้อเท็จจริง สามารถใช้อ้างอิงได้ เช่น

- กชช.2ค.
- ข้อมูล จปฐ.
- ระเบียบกองทุนหมู่บ้านหนองกะทูน
- แบบแผนแม่บทชุมชนแห่งชาติเกี่ยวกับการบริหารส่วนตำบล
- คู่มือสำหรับประชาชนในการจัดตั้งและดำเนินของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เริ่มทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามปฏิทินการปฏิบัติการของนักศึกษา ในคู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตร การจัดการและประเมิน โครงการ ดังนี้

1. ทำการเก็บข้อมูลบริบทหมู่บ้านหนองกะทูน โดยการสัมภาษณ์และศึกษาจากเอกสารจากอำเภอ เช่น จปฐ. กชช.2ค. ตามแบบ บร.1
2. ทำการสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนบ้านหนองกะทูน และประชาชนในหมู่บ้านในเรื่องความเข้าใจและทัศนคติที่เกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามแบบ บร. 3
3. ทำการเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านหนองกะทูน โดยการสอบถามและสัมภาษณ์ตามแบบ บร. 2 ในครั้งที่ 1
4. ทำการสังเกตการจัดเวทีวิเคราะห์แผนแม่บทหมู่บ้านหนองกะทูน ด้วยกระบวนการ AIC (ภาคผนวก จ) ตามแบบ บร.12
5. ทำการสัมภาษณ์ในเรื่องเกี่ยวกับกระบวนการได้มาซึ่งคณะกรรมการกองทุนบ้านหนองกะทูน และการจัดทำระเบียบกองทุน ตามแบบ บร. 9 โดยการสุ่มตัวอย่างร้อยละ 50 ของจำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน
6. ทำการสัมภาษณ์และสังเกตผู้กู้เงินกองทุนบ้านหนองกะทูน ในเรื่องการดำเนินการตามโครงการเงินกู้เป็นระยะ ๆ ตามแบบ บร. 4 และ บร. 11
7. ทำการสังเกตการจัดเวทีวิเคราะห์แผนแม่บทตำบลจันทิก ด้วยกระบวนการ AIC ตามแบบ บร.12
8. ทำการสังเกตและจัดกลุ่มเสวนาสมาชิกกลุ่มผู้กู้เงิน กลุ่มผู้เลี้ยงโคนม ค้าขายและปลูกผัก และเลี้ยงสุกร เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน ตามแบบ บร. 6
9. การสังเกตการจัดทำบัญชีของคณะกรรมการกองทุนบ้านหนองกะทูน ตามแบบ บร. 9

10. ทำการสัมภาษณ์เกี่ยวกับทัศนคติต่อการติดตามประเมิน โครงการ โดยการสุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 50 ของจำนวนครัวเรือน ตามแบบ บร. 9
11. ทำการสัมภาษณ์ในเรื่องเกี่ยวกับความคิดเห็นและทัศนคติต่อกองทุนบ้านหนองกะทุม ตามแบบ บร. 9
12. ทำการเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านหนองกะทุม โดยการสอบถามและการสัมภาษณ์ตามแบบ บร. 2 ในครั้งที่ 2

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

(กระทรวงศึกษาธิการ,สำนักงานมาตรฐานการศึกษา.2545ข) ในการวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data) กองทุนหมู่บ้านหนองกะทุม ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล 2 ประเภทคือ

1.การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของตัวเลขแล้วสรุปผลโดยใช้สถิติ เพื่อที่จะนำค่าสถิติไปใช้ตอบคำถามในประเด็นที่ต้องการ สถิติที่ใช้ในการบรรยายลักษณะของข้อมูลคือ

1) ค่าร้อยละ (Percentage) เป็นค่าสถิติพื้นฐานที่นำมาเปรียบเทียบกันที่แสดงว่า กลุ่มเป้าหมายคิดเป็นเท่าไร โดยอาศัยข้อมูลที่มีฐานเท่ากับ 100 หน่วย
มีสูตรการคิดคำนวณดังนี้

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนกลุ่มเป้าหมาย}}{\text{จำนวนข้อมูลทั้งหมด}} * 100$$

ครัวเรือนประชากรในหมู่บ้านสามารถแจกแจงความถี่ของข้อมูลและสามารถนำมาคำนวณหาค่าร้อยละได้ ดังนี้

ตารางที่ 4 แสดงการสามารถแจกแจงความถี่ของข้อมูลและสามารถนำมาคำนวณหาค่าร้อยละ

ประเภท	ครัวเรือนประชากร (ครัวเรือน)	กลุ่มตัวอย่าง (ร้อยละ)
กลุ่มสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	65	50.38
กลุ่มที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	64	49.61
รวม	129	100

2) การใช้การหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithenatic Mean : \bar{X}) ของรายได้เฉลี่ยของชาวบ้าน โดยใช้สูตรการคำนวณดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ \bar{X} คือ รายได้เฉลี่ย

$\sum X$ คือ ผลรวมของรายได้ทั้งหมด

N คือ จำนวนประชากรในหมู่บ้าน

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะข้อความที่เขียนบรรยายเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจหรือความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ซึ่งเป็นข้อความที่ได้จากแบบสอบถาม การบันทึกผลการสัมภาษณ์ หรือจากการสังเกตตามแบบ บร.1-12 โดยการนำข้อมูลมาดำเนินการตามขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้หลักการของการบรรยายเพื่อหาหัวข้อสรุปของข้อมูลที่สามารถนำไปอธิบายในประเด็นที่ต้องการคำตอบได้อย่างชัดเจน

(ซึ่งอธิบายในบทที่ 4 ต่อไป)

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

ผลการติดตามการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองกะทุ่ม ประกอบด้วยกรายงานข้อมูลที่ได้ดำเนินการตามกรอบความคิดทฤษฎี ซิฟป์ โมเดล (CIPP Model) โดยมี 4 ขั้นตอนดังนี้

1. ผลการประเมินบริบท
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม
3. ผลการประเมินเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้
4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ 4 ประการคือ
 - 4.1 เพื่อทราบว่ากองทุนหมู่บ้านพรหมประคิษฐ์บรรลุเป้าหมายเพียงใด
 - 4.2 เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวกและด้านลบอะไรบ้างที่สนับสนุน หรือขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านหนองกะทุ่ม
 - 4.3 เพื่อทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน
 - 4.4 เพื่อทราบว่าได้เกิดองค์ประกอบหรือข้อของการเรียนรู้หรือไม่ จากกระบวนการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้

โดยที่ใช้หลักการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Evaluation) เป็นสำคัญ ดังนั้นสำหรับตัวชี้วัดหรือตัวแปรที่ผู้ประเมินไม่สามารถตั้งเกณฑ์การตัดสินค่าได้-เลย ได้นำเสนอข้อมูลในสภาพจริงเท่านั้น ส่วนตัวชี้วัดใดที่สมควรตั้งเกณฑ์ตัดสินค่าได้ ได้แสดงเกณฑ์นั้นอย่างชัดเจนควบคู่ไปกับการนำเสนอข้อมูล และเสนอผลการตัดสินค่า

1. ผลการประเมินบริบท

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศ

จากคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา วันจันทร์ที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 ได้กล่าวไว้ว่า ปัจจุบันประชาชนทุกระดับได้รับความเดือดร้อนอันเกิดจากมีรายได้น้อยเพียงพอกับรายจ่ายเป็นผลมาจากการตกงาน ราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ กำลังซื้อของคนในประเทศตก รัฐบาลจึงตั้งเป้าหมายที่จะดำเนินนโยบายเพื่อลดความยากจนและนำไปสู่การสร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่ายให้กับประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีรายได้น้อยเพียงพอกับรายจ่ายนำไปสู่การพอมิพอกิน รัฐบาลจึงจัดนโยบายเร่งด่วน 9 ข้อ ดังนี้

1. การพักชำระหนี้ให้กับเกษตรกรรายย่อยเป็นเวลา 3 ปี เพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกร

2. การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในการลงทุน
3. การจัดตั้งธนาคารประชาชนเพื่อการกระจายโอกาส การเข้าถึงแหล่งเงินให้กับประชาชนผู้มีรายได้น้อย
4. การจัดตั้งธนาคารวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็กเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการเดิมและเพิ่มจำนวนผู้ประกอบการรายใหม่อย่างเป็นระบบ
5. จัดตั้งบริษัทกลางในการบริหารสินทรัพย์ เพื่อดำเนินการให้หนี้ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ออกจากระบบของธนาคารพาณิชย์โดยเร็ว
6. พัฒนารัฐวิสาหกิจ ให้เป็นองค์กรหลักในการกอบกู้เศรษฐกิจและสร้างรายได้ให้กับประเทศ
7. สร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า 30 บาทรักษาทุกโรค
8. เร่งจัดตั้งสถานบำบัดผู้ติดยาเสพติด ควบคู่ไปกับการปราบปรามและป้องกัน
9. ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามคอร์รัปชัน

1.1.2 การพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

ซึ่งในการจะพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) นี้ก็ต้องคำนึงถึงจุดอ่อนที่ต้องพัฒนา SMEs ร่วมกันก่อนนั้นก็คือการคำนึงถึงมิติสุขภาพและสิ่งแวดล้อม (หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน วันอังคารที่ 20 สิงหาคม 2545, หน้า 18) ที่กล่าวถึงงานประชุมวิชาการหนึ่งศวรรษสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) เมื่อเร็ว ๆ นี้ นายสมบัติ เทศกุล สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) ระบุว่า การศึกษาผลกระทบจากอุตสาหกรรมต่อสุขภาพของแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม และชุมชนใกล้เคียง ส่วนใหญ่เน้นไปที่อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ซึ่งปรากฏผลกระทบอย่างรุนแรงอย่างเห็น ได้ชัดเจนและก่อให้เกิดการสูญเสียอย่างมากต่อสังคมโดยรวม แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมจะไม่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม หรือไม่มีความเสี่ยงต่อการทำให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพเลย ทั้งนี้จากการศึกษาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมส่วนหนึ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพได้ด้วย เช่น โรงสีข้าว อยู่เกาะพนังสิรณนธ์ นอกจากนี้ยังพบประเด็นปัญหาโรคติดต่อจากแรงงานต่างชาติ การพัฒนา SMEs ของประเทศไม่เพียงแต่ส่งผลต่อสุขภาพกาย แต่ยังส่งผลกระทบต่อสุขภาพใจทั้งในส่วนของแรงงานในโรงงานและชุมชนใกล้เคียงด้วย นอกจากนี้การประกอบการได้มีปัญหาสังแวดล้อมในหลายด้าน เช่น ปัญหาน้ำเสียซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศการประมง และทำลายแหล่งน้ำที่ใช้ในการอุปโภคบริโภค บางพื้นที่ต้องเผชิญปัญหากลิ่นเหม็นจากโรงงาน รบกวนจิตใจของประชาชนผู้อาศัยในบริเวณใกล้เคียง บางแห่งปล่อยสารพิษ ตลอดจนฝุ่นละอองออกมาปะปนในบรรยากาศ บางแห่งก่อสร้างและ

ภาคของอันตราช จากกระบวนการผลิตทางด้านอุตสาหกรรมที่ต้องใช้สารเคมีที่มีอันตราชมาเป็นวัตถุดิบในกระบวนการผลิต

แผนนโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา SMEs เกี่ยวข้องกับแผนปรับโครงสร้างอุตสาหกรรม ซึ่งแผนแม่บท SMEs ได้วางยุทธศาสตร์ที่เน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้แก่ผู้ประกอบการ ขณะที่ด้านแรงงานได้เน้นเกี่ยวกับการพัฒนาฝีมือแรงงาน แต่สิ่งที่ขาดหายไปคือเรื่องสิ่งแวดล้อมและผู้บริโภค เพราะฉะนั้นสิ่งที่ควรพิจารณาให้มากขึ้นคือเรื่องสิ่งแวดล้อมเนื่องจากปัญหาการกำหนดนโยบายกว้างมากและจำกัดแค่อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ส่วนอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม รัฐบาลยังไม่เข้าไปสนับสนุนอย่างเต็มที่ ดังจะเห็นที่ผ่านมามาภาครัฐตั้งกองทุนสิ่งแวดล้อมตาม พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม 2535 เพื่อเอื้อประโยชน์แก่ผู้ประกอบการที่มีสิทธิบัตร ทำให้ผู้ประกอบการที่ไม่มีสิทธิบัตรไม่สามารถเข้าไปใช้กองทุนดังกล่าวได้ ในแง่นี้นโยบายของรัฐจึงเป็นนโยบายที่เลือกปฏิบัติและเมื่อพิจารณา นโยบายด้านแรงงานว่ายังไม่มียุทธศาสตร์รองรับแรงงานต่างด้าวหรือแม้แต่แรงงานไทยก็ยังไม่มีความชัดเจนในเรื่องสวัสดิการต่าง ๆ การให้ความช่วยเหลือว่าจะได้รับสิทธิประโยชน์อะไรจากการเป็นแรงงานในภาคอุตสาหกรรม ส่วนนโยบายของธุรกิจและความปลอดภัยของผู้บริโภคยังขาดนโยบายที่ชัดเจนที่จะไปควบคุมกำกับดูแล จะเห็นได้ว่าทุกวันนี้สินค้าหลายประเภทยังไม่มีมาตรฐาน รัฐบาลต้องหาแนวทางว่าจะทำอย่างไรให้ผู้บริโภคได้รับประโยชน์ ขณะเดียวกันก็ต้องไม่สร้างต้นทุนเพิ่มในการจัดการหรือการผลิต นโยบายของรัฐยังไม่มีมาตรฐานหรือกลยุทธใดในการพัฒนา SMEs โดยรวม แต่ได้ไปอิงไว้กับนโยบายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการงานนโยบายสิ่งแวดล้อมก็ไปอยู่กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม นโยบายแรงงานก็ไปอยู่ที่กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม นโยบายคุ้มครองผู้บริโภคก็ไปอยู่กับกระทรวงสาธารณสุข มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมขึ้นอยู่กับกระทรวงอุตสาหกรรม ทำให้ออกมาในลักษณะต่างคนต่างทำต่างคนต่างเดิน เพราะฉะนั้นรัฐบาลต้องหาแนวทางให้เป้าหมายการพัฒนาอยู่ในทิศทางเดียวกัน

1.1.3 คุณค่าของประเทศ

สำหรับคุณค่าในช่วงเดือนมกราคม – มีนาคม 2545 ไทยเกินคุณค่าเป็นมูลค่า 822.1 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยเกินคุณค่ากับสหรัฐอเมริกา อาเซียน และสหภาพยุโรป ไทยเป็นฝ่ายขาดคุณค่า 756.9 และ 417.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ กับญี่ปุ่น และจีน (ทันโลก ทันเศรษฐกิจ ปีที่ 2 ฉบับที่ 4 : พฤษภาคม 2545 ; หน้า 10)

จากคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 ได้กล่าวถึง นโยบายในการแก้ไขปัญหาเพื่อลดภาวะการขาดคุณค่าของประเทศ ไว้ดังนี้

1.เร่งรัดการกระตุ้นเศรษฐกิจที่มีผลต่อการยกระดับรายได้ของประชาชนและหยุดการทรุดตัวทางเศรษฐกิจ โดยคงภาวะการขาดคุณค่าลดลงต่อปีระยะหนึ่งในกรอบการรักษาไว้ซึ่งเสถียรภาพและวินัยการคลังที่เหมาะสม

2.ปรับปรุงระบบภาษีให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศเพื่อส่งเสริมการกระตุ้นภาคเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มขึ้นภายในประเทศ และเป็นพื้นฐานในการปฏิรูปโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศในอนาคต พร้อมทั้งสนับสนุนการอบรมการระดมทุนและการสร้างผู้ประกอบการรายใหม่

3.บริหารการคลังอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน โดยเฉพาะการรักษาวินัยทางการคลังจัดทำแผนการบริหารทรัพย์สินและหนี้สินสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ ประหยัด และคุ้มค่า เพื่อการลงทุนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเป็นหลัก เพื่อสร้างฐานะรายได้ให้แก่ประชาชนและเอกชนเป็นหลัก

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

จากคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 ได้กล่าวถึง สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบันถูกใช้อย่างสิ้นเปลือง ถูกทำลายอย่างต่อเนื่องขาดการดูแลเอาใจใส่ทั้งภาครัฐและเอกชนอย่างจริงจัง ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนไทย ทำให้การพัฒนาประเทศขาดความสมดุล ตัวอย่างสภาพแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนไทยอย่างเห็นได้ชัด อากาศเป็นพิษ น้ำเน่าเสีย ฝุ่นละออง เสียงดังของโรงงานและเครื่องยนต์ในเมืองใหญ่ ปัญหาดินเสื่อมคุณภาพ ป่าถูกทำลาย การทำประมงผิดวิธี ล้วนเป็นปัญหาที่ต้องทำการแก้ไข โดยเร่งด่วน รัฐบาลจึงมีนโยบายในการบริหารจัดการ ดังนี้

รัฐบาลมีนโยบายในการฟื้นฟูสภาพและคุณภาพการป้องกันเสื่อมโทรม หรือการสูญสิ้นไป และการนำกลับมาใช้ใหม่ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพ ให้เอื้อต่อการดำรงชีวิตเกิดความสมดุลในการพัฒนาและรากฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างยั่งยืน

1. บริหารและจัดการสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพแบบบูรณาการ โดยยึดหลักธรรมาภิบาลและมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นดั้งเดิม
2. ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในการควบคุมและกำจัดมลภาวะที่มีผลต่อสุขภาพอนามัยและคุณภาพชีวิต
3. สนับสนุนให้นำต้นทุนทางสังคมมาพิจารณาในการศึกษาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในกรณีดำเนินโครงการที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อม
4. สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของคนไทยในการบริหารจัดการกับสิ่งแวดล้อม

1.1.5 สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนทั่วประเทศ

จากคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา วันจันทร์ที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 ได้กล่าวไว้ว่า สาเหตุเกิดจากประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศยากจนและไม่สามารถเข้าสู่แหล่งเงินในระบบได้ และต้องพึ่งพาแหล่งเงินนอกระบบและเสียดอกเบี้ยในอัตราในอัตราที่สูง ทางรัฐบาลจึงมีนโยบายเพื่อจัดการกับปัญหา ดังนี้

1. ปรับโครงสร้างสินเชื่อและเงินทุนภาคเกษตรให้สอดคล้องกับวงจรการผลิต เร่งรัดแก้ไขหนี้สินของเกษตรกร การพักชำระหนี้ให้กับเกษตรกรรายย่อย เป็นเวลา 3 ปี
2. ส่งเสริมการทำเกษตรแบบผสมผสาน
3. โครงการธนาคารเพื่อการเข้าสู่แหล่งเงินทุนของผู้มีรายได้น้อย
4. ส่งเสริมระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง

1.1.6 สภาพท้องถิ่นในชนบททั่วประเทศ

คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา วันจันทร์ที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 ได้กล่าวไว้ว่า บรรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบทบางคนเรียกว่า ความล่มสลายของท้องถิ่นชนบท สาเหตุเกิดจากช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวย สังคมเมืองกับสังคมชนบทมีมากขึ้น ไม่มีความสมดุลในการพัฒนาประเทศในทางเศรษฐกิจ, สังคม, การปกครอง, การศึกษา, สาธารณสุข และปัญหาการทุจริตคอร์ปชั่นของราชการทั้งส่วนกลางและท้องถิ่น รัฐบาลจึงวางนโยบายเพื่อบริหารจัดการดังนี้

1. มุ่งพัฒนาการผลิตภาคเอกชนและสร้างความเข้มแข็งแก่เศรษฐกิจจัดตั้งกองทุน 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียน
2. พัฒนาระบบตลาดสินค้าเกษตรสมัยใหม่ ส่งเสริมระบบเทคโนโลยีสารสนเทศทางการเกษตรและความสามารถในการเข้าถึงสารสนเทศด้านการตลาด การเกษตร เพื่อสามารถวางแผนการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ส่งเสริมสหกรณ์ ธุรกิจชุมชน สถาบันการเกษตร และองค์กรชุมชนให้เข้มแข็ง
4. เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ส่งเสริมการวิจัยจากภูมิปัญญาไทยผสมกับวิทยาการสมัยใหม่

1.1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

จากคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา วันจันทร์ที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 ได้กล่าวไว้ว่าในปัจจุบันการติดต่อสื่อสาร การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมต่างๆ เป็นไปอย่างรวดเร็วและสะดวกเนื่องจากเทคโนโลยีด้านการติดต่อสื่อสารหรือสื่อต่างๆ มีความเจริญก้าวหน้าโอกาสที่ได้รับรู้เอาค่านิยมจากโลกที่เจริญกว่าเป็นไปได้ง่าย ทั้งสังคมเมืองและสังคมชนบท เหตุนี้เองที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ เนื่องจาก ค่านิยมบางอย่างไม่เหมาะสมกับสังคมไทยในปัจจุบัน เช่น ชื่อราคาแพงๆ เสื้อราคาแพง ท้องเที่ยวต่างประเทศ ชื่อสินค้ายี่ห้อดังจากต่างประเทศ ทำให้การพัฒนาประเทศเกิดความไม่สมดุลกันทางด้านเศรษฐกิจ สังคม จิตใจ ทำให้ชนชั้นที่ด้อยโอกาสในสังคมลี้กมีช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน เมืองกับชนบท ส่งผลให้เกิดปัญหาต่างๆอย่างมากมาย เช่น ปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด โสเภณี โรคเอดส์ เป็นต้น

ดังนั้นการรับเอาค่านิยมจากต่างประเทศ รัฐบาลควรส่งเสริมการเรียนรู้การปรับใช้วัฒนธรรมจากต่างประเทศใช้กับสังคมไทยให้เหมาะสม เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนไทยที่ยังคงเอกลักษณ์ไทย

สรุป

การประเมินผลโดยรวมของบริบทระดับประเทศ มีแนวทางในการแก้ปัญหาและมีนโยบายในการพัฒนาประเทศให้มีความศักยภาพ โยมีปัจจัยที่เกื้อหนุนและส่งเสริมให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ให้มีการขยายการเจริญเติบโตและพัฒนาให้กว้างขวาง โดยรัฐบาลได้ให้การสนับสนุนและรัฐวิสาหกิจที่มีตลาดระดับประเทศในการรองรับผลผลิตที่เกิดจากผลิตภัณฑ์ที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน และในการที่ประชาชนมีการรวมตัวเพื่อพัฒนาและส่งเสริมหมู่บ้านของตนเองให้มีความเข้มแข็ง

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านหนองกะทุ่ม

1. จากการสัมภาษณ์และสอบถาม นายอดุลย์ เกิดศิลป์ บ้านหนองกะทุ่มเป็นชุมชนที่เก่าแก่ปานกลางประชากรส่วนใหญ่อพยพมาจากบ้านจันทิกเดิมและต่อมาได้มีการอพยพมาจากถิ่นอื่น ๆ ได้แก่ สูงเนิน สีคิ้ว ลพบุรี สระบุรี มาตั้งถิ่นฐานทำมาหากินตามบริเวณที่ราบเชิงเขา ดั้งเดิมเป็นทำเลเลี้ยงสัตว์ ของหมู่บ้านจันทิก

(จากแบบรายงาน บร.1 บ้านหนองกะทุ่ม หมู่ที่ 3 ตำบลจันทิก อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา)

ปี พ.ศ.

เหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านหนองกะทุ่ม

2533-2534

มีหมู่บ้านใหม่เกิดขึ้นคือ หมู่บ้านหนองกะทุ่ม มี 60 หลังคาเรือน และมีการปลูกข้าวโพดและมันสำปะหลัง เป็นอาชีพเกษตรกรรม ทางถนนยังคงเป็นถนนดินและทางเกวียน

2535-2539

มีไฟฟ้าเข้าสู่หมู่บ้านหนองกะทุ่มและเริ่มมีการสร้างวัดหนองกะทุ่ม มีชาวบ้านอพยพเข้ามาสู่หมู่บ้านและมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วทรัพยากรในหมู่บ้านถูกถ่ายเทอย่างสะดวก มีครัวเรือนเพิ่มขึ้นเป็น 100 ครัวเรือน

2540-2542

มีถนนลาดยางเข้าสู่หมู่บ้านหนองกะทุ่มและการสร้างวัดหนองกะทุ่มสามารถสร้างเสร็จโดยสมบูรณ์ ซึ่งตั้งบนภูเขาทางทิศเหนือของหมู่บ้านและชาวบ้านเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรปากช่อง มีครัวเรือนเพิ่มขึ้นเป็น 109 ครัวเรือน และมีการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลและมีอาชีพ เพิ่มขึ้น คือการเลี้ยง ไก่

2543-ปัจจุบัน

มีประปาหมู่บ้าน โดยการสร้างขององค์การบริหารส่วนแต่ยังไม่ทั่วถึงทุกครัวเรือนและมีครัวเรือนเพิ่มขึ้นเป็น 129 ครัวเรือน

1.2.2 สภาพปัจจุบัน

สภาพทางภูมิศาสตร์

ในปัจจุบันหมู่บ้านหนองกะทุ่ม หมู่ที่ 3 ต.จันทิก อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา ตั้งอยู่ที่ราบเชิงเขา โดยมีภูเขานานจิตรตั้งอยู่ทิศเหนือ และทิศตะวันออกเป็นที่น้ำท่วมในฤดูฝนเนื่องจากเป็นแอ่งโดยทั่วไปหมู่บ้านหนองกะทุ่ม มีอาชีพทางการเกษตร คือ เลี้ยงวัวนม ปลูกผัก ค้าขาย เพราะสภาพภูมิศาสตร์เป็นที่ราบ เหมาะแก่การทำกรเกษตร สัตว์ป่าและมีแหล่งน้ำตามธรรมชาติ อาชีพของชาวบ้านตั้งแต่ถึงปัจจุบันไม่เปลี่ยนแปลงมากนักเพราะยังยึดอาชีพเดิมแต่จะมีอาชีพใหม่เพิ่มขึ้น

รับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม อาชีพรับจ้าง ในหมู่บ้านมีไฟฟ้าในหมู่บ้าน บ้านหนองกะทุมได้มี
อาณาเขตติดต่อคือ

ทิศเหนือ ติดกับรือร้อทรีลำตะคลอง หมู่ที่ 2 ต.จันทิก อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา

ทิศใต้ ติดกับหมู่บ้านท่าหีบ หมู่ที่ 2 ต.จันทิก อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา

ทิศตะวันออก ติดกับสถานีรถไฟจันทิก ต.จันทิก อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา

ทิศตะวันตก ติดกับบ้านจันทิกใหม่ ต.จันทิก อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา

1.2.2 ด้านเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน

สถานะเศรษฐกิจของหมู่บ้านหนองกะทุมมีผลผลิตทางการเกษตรคือ การปลูกข้าวโพด ,
เลี้ยงโคนม ค้าขาย ปลูกผัก และการจ้างแรงงานเพื่อทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม น้ำมันดิบรายได้
อันดับหนึ่งของหมู่บ้าน ร้อยละ 58.1 น้ำมันปัจจุบันราคา กิโลกรัมละ 11 บาท ส่วนอาชีพค้าขาย
ของร้านค้าทำรายได้ดีเหมือนกัน ร้อยละ 3.1การจ้างแรงงานเพื่อทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมภายใน
หมู่บ้านคือ โรงงานไทยชมและโรงงานใกล้เคียง เป็นอาชีพที่เกิดขึ้นใหม่แต่ก็ทำรายได้เข้าหมู่บ้าน
เป็นอย่างดี อาชีพด้านการบริการ เช่น ช่างซ่อมเครื่องยนต์ต่างๆ ช่างต่อเติมบ้าน มีเพียงไม่กี่ครัว
เรือนเท่านั้น แต่มีบางส่วนที่ประชาชนมีอาชีพรับจ้างทำให้มีรายได้ค่อนข้างต่ำ

สำหรับรายได้ของประชาชนในหมู่บ้านหนองกะทุมหมู่ที่ 3 ต.จันทิก อ.ปากช่อง จ.
นครราชสีมา ต่อปีในแต่ละครอบครัว อยู่ใน 20,001-30,000 ร้อยละ 53 ของครัวเรือนทั้งหมด 185
ครัวเรือน สรุปพร้อมทั้งหมดโดยประมาณ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 6 แสดงรายได้เฉลี่ยของประชากรในหมู่บ้านหนองกะทุม

รายได้เฉลี่ย (บาท)	จำนวนครัวเรือน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
1,000 – 5,000	-	-
5,000 – 10,000	17	13.1
10,001 – 20,000	12	9.3
20,001 – 30,000	26	20.1
30,001 – 50,000	25	19.3
50,001 – 100,000	49	37.9
รวม	129	100

ที่มา : บร 1 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2545

(หมายเหตุ : ปัจจุบันจำนวนครัวเรือน 129 ครัวเรือนตามกองทุนหมู่บ้านหนองกะทุม, 2545)

จากตารางที่ 6 ประชาชนส่วนใหญ่มีรายได้จำนวน 50,001-100,000 บาท จำนวน 49 คน คิดเป็น 37.9 เปอร์เซ็นต์และประชาชนมีรายได้น้อย 12 ราย จำนวน 10,000-20,000 บาทคิดเป็น 13.1 เปอร์เซ็นต์

ประชากรหมู่บ้านหนองกะทุ่ม

ในหมู่บ้านหนองกะทุ่มมี 129 ครัวเรือน ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2544 มีประชากรทั้งหมด 614 คน ชาย 300 คน หญิง 314 คน มีผู้ชายและผู้หญิงในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน จำนวนประชากรของหมู่บ้านส่วนใหญ่จะอยู่ในวัยแรงงานคือ 18 – 50 ปี ประมาณร้อยละ 42.8 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ซึ่งถือได้ว่ามีขีดความสามารถในการทำงานสูงกว่าช่วงอายุอื่น ๆ จึงทำให้มีแนวโน้มว่าหมู่บ้านนี้จะยังคงมีศักยภาพในการประกอบอาชีพและมีแนวโน้มว่าจะเป็นเช่นนี้ต่อไปอีก 10 ปีข้างหน้า เพราะมีประชากรในวัยเด็กคือช่วงอายุ 6-18 ปีมีประมาณร้อยละ 42.8 ที่จะเติบโตมาเป็นวัยผู้ใหญ่วัยทำงานประกอบกับมีประชากรในช่วงอายุ 50-60 ปี เพียงร้อยละ 15.2 ที่จะป็นวัยชรา จึงยังคงทำให้ประชากรในช่วงอายุ 18-60 ปี มีประมาณร้อยละ 48 ในช่วง 10 ปีข้างหน้า ดังจะแสดงให้เห็น ดังตารางที่ 7 ต่อไปนี้

ตารางที่ 7 แสดง จำนวนประชากรจำแนกตามอายุของประชากร

ช่วงอายุ (ปี)	เพศชาย (คน)	ร้อยละ	เพศหญิง (คน)	ร้อยละ
1 วัน - 3 ปีเต็ม	10	7.7	9	6.9
3 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	20	15.5	14	10.8
6 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	38	29.4	39	30.2
12 ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	15	11.6	15	11.6
15 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	10	7.7	15	11.6
18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	167	129.4	168	130.2
50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	10	7.7	30	23.2
60 ปี 1 วัน ขึ้นไป	20	15.5	42	32.5
รวม	290	100	332	100

ที่มา: สาธารณสุขประจำหมู่บ้านหนองกะทุ่ม พ.ศ. 2544

1.2.3 ด้านวัฒนธรรมและประเพณี

หมู่บ้านหนองกะทุ่มนับถือศาสนาพุทธ ภาษาที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารกันคือ ภาษาพื้นบ้าน เช่น ภาษาโคราช และภาษากลาง หมู่บ้านหนองกะทุ่มมีวัดเป็นสถานประกอบพิธีกรรมทางศาสนา และเป็นศูนย์รวมของประชาชนในหมู่บ้านนี้อีกด้วย ส่วนทางด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตร คือ การทำไร่แบบผสมผสาน โดยนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์กับแนวคิดชาวบ้าน นอกจากนี้ยังมีภูมิปัญญาด้านอื่นๆ เช่น นวดแผนโบราณเพื่อสุขภาพที่ดี ส่วนทางด้านวัฒนธรรมด้านการอุปโภคบริโภคอาหาร ชาวบ้านนิยมรับประทานข้าวสวยกับน้ำพริก ผัก และจะรับประทานกันพร้อมหน้าพร้อมตากันในครอบครัว โดยการอยู่ร่วมกันในระบบเครือญาตินับถือกันเป็นพี่น้องและเคารพผู้ที่อาวุโสกว่า

สำหรับวัฒนธรรมด้านงานบุญประเพณีที่สำคัญภายในหมู่บ้านหนองกะทุ่มคือ งานสงฆ์ทำบุญปีเก่าต้อนรับปีใหม่ ทอดผ้าป่า ประเพณีบุญสงกรานต์ ประเพณีบุญเดือนสิบ งานบุญเข้าพรรษา ออกพรรษา งานทอดกฐิน และงานบุญประเพณีอื่นๆ ตามความเชื่อของชาวพุทธ กล่าวโดยรวมประชาชนได้ดำเนินชีวิตตามแบบวัฒนธรรมที่เคยเป็นมาในอดีตและบางส่วนก็มีการปรับปรุงบ้างเพื่อให้เหมาะสมกับเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปตามสมัยนิยม ดังแสดงในตารางที่ 10 ต่อไปนี้

ตารางที่ 8 แสดงการทำบุญหรืองานประเพณีของหมู่บ้านหนองกะทุ่ม

เดือน	ประเพณี
มกราคม	ตั้งบาตรต้อนรับปีใหม่
กุมภาพันธ์	-
มีนาคม	-
เมษายน	ทำบุญสงกรานต์, ทำบุญกลางบ้าน
พฤษภาคม	-
มิถุนายน	-
กรกฎาคม	ทำบุญเข้าพรรษา
สิงหาคม	ทำบุญวันแม่ 12 สิงหาคม
กันยายน	บุญสารทไทย
ตุลาคม	ทำบุญออกพรรษา, วันปิยมหาราช
พฤศจิกายน	บุญกฐิน
ธันวาคม	บุญวันพ่อแห่งชาติ

ที่มา : บร 1 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2545

1.2.4 ทรัพยากรธรรมชาติของหมู่บ้าน

แหล่งน้ำในหมู่บ้านหนองกะทุ่ม

ในปัจจุบัน หมู่บ้านหนองกะทุ่ม มีแหล่งน้ำ ไม่มากนัก ส่วนมากจะใช้น้ำประปา ช่วงนี้ น้ำในหมู่บ้านไม่พอใช้ ชาวบ้านปัจจุบันใช้น้ำคลองคูขี้มาที่ท่อ น้ำประปาทำให้ชาวบ้านมีน้ำใช้และสามารถใช้ประโยชน์ในการทำเกษตรได้ แต่ก็ไม่สามารถมีน้ำใช้ได้ตลอดปี ดังแสดงในตารางที่ 9 ต่อไปนี้

ตารางที่ 9 แสดงจำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำจำแนกตามแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำ	จำนวน	การใช้น้ำ	
		ตลอดปี	ไม่ตลอดปี
บ่อบาดาล	3	3	-
สระน้ำ	5	5	-
คลอง	1	1	-
ห้วย	-	-	-
หนอง	-	-	-
ฝายกั้นน้ำ	-	-	-

ที่มา : บร 1 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2545

ที่ดินทำกินของประชาชนในหมู่บ้านหนองกะทุ่ม

พื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ในความดูแลของชาวบ้าน ซึ่งเป็นที่ดินของตัวเองในหมู่บ้านหนองกะทุ่มประชาชนส่วนใหญ่จะมีที่ดินตั้งแต่ 1-5 ไร่ เป็นจำนวนร้อยละ 80 ของจำนวนครัวเรือน และมีที่ดินจำนวน 21-50 ไร่ เป็นจำนวนร้อยละ 1.2 และไม่มีที่ดินเป็นของตนเองเป็นจำนวนร้อยละ 2.7 ของจำนวนครัวเรือน ซึ่งถือว่าเป็นส่วนน้อยของครัวเรือนที่อาศัยในหมู่บ้าน ในการประกอบอาชีพทางการเกษตร จากตารางที่ 10 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 10 แสดงจำนวนที่ดินทำกินของประชากรหมู่บ้านหนองกะทุ่ม

จำนวนที่ดิน	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ
ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง	-	-
1 – 5 ไร่	90	69.7
6 – 10 ไร่	20	15.5
11 – 20 ไร่	12	9.3
21 – 50 ไร่	4	3.1
50 ไร่ขึ้นไป	3	2.3
รวม	129	100

ที่มา : บร.1 เดือน ธันวาคม พ.ศ.2544

1.2.5 ผู้นำ การรวมกลุ่มและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผู้นำการเมืองการปกครอง

จากการสังเกตการผู้นำของหมู่บ้านนั้นก็ ได้มาจากการ ได้รับคัดเลือกจากประชาชนในหมู่บ้านทั้งนั้น หากได้มีการให้เป็นผู้หนึ่งในครั้งหนึ่งแล้วก็จะ ได้เป็นผู้ในด้านต่าง ๆ ตามมาด้วย ดังนั้นไม่ว่าจะมีการตั้งกลุ่มอะไรขึ้นมา การเลือกผู้มาเป็นตัวแทนในการบริหารกลุ่มก็จะเป็นคนๆ เดิมที่ได้มีการคัดเลือกให้เป็นผู้นำกันมาแล้วแทบทั้งนั้น

การรวมกลุ่ม

ประชาชนในหมู่บ้านหนองกะทุ่ม มีการรวมกลุ่มกันในการตั้งกลุ่มต่างๆ ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านเพื่อเป็นการสร้างความสามัคคีและมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการรวมกลุ่มกัน ดังแสดงในตาราง

ตารางที่ 11 แสดงการรวมกลุ่มของประชาชนในหมู่บ้านหนองกะทุ่ม

ลำดับที่	ชื่อกลุ่ม	กิจกรรมกลุ่ม	จำนวนสมาชิก (คน)	วันที่จัดตั้งขึ้น	เงินทุนสะสม (บาท)
1.	กลุ่มออมทรัพย์โครงการ กขคจ.	มีการออมเงินร่วมกันเป็นเงินทุนหมุนเวียน	65	16 ก.พ. 39	200,000
2.	กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเกษตร	มีการฝากเงินออมทรัพย์ให้สมาชิกกู้ยืมเป็นทุนในการประกอบอาชีพ	97	1 ม.ค. 42	389,870
3.	กองทุนพัฒนาสาธารณสุขหมู่บ้าน	ให้กู้ยืมชั่วคราว	ทุกครัวเรือน	5 ส.ค. 41	10,000
4.	กองทุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน	ให้กู้ยืมฉุกเฉินผู้ที่เดือดร้อน	ทุกครัวเรือน	3 ก.ค.39	12,000

ที่มา: บร.1 เดือน ธันวาคม 2544

1.2.6 พื้นฐานการศึกษาของประชาชนในหมู่บ้าน

ประชากรส่วนใหญ่ของบ้านหนองกะทุ่ม จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 16.2 และมีมัธยมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 24.4 ของประชากรทั้งหมด ในหมู่บ้านมีโรงเรียนประถมและมัธยมต้น และมีแนวโน้มที่จะศึกษาต่อเพิ่มขึ้น เพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีความรู้ในการประกอบอาชีพในอนาคต ดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 แสดงรายละเอียดการศึกษาของประชากรในหมู่บ้านหนองกะทุ่ม

การศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
กำลังศึกษา		
- ระดับประถมศึกษา	200	32.5
- ระดับมัธยมศึกษา	70	11.4
- นักศึกษาผู้ใหญ่	10	1.6
- ระดับปริญญาตรีขึ้นไป	5	0.8
จบการศึกษา		
- ประถมศึกษาปีที่ 4	100	16.2
- ประถมศึกษาปีที่ 6	150	24.4
- ประถมศึกษาปีที่ 7	-	-
- มัธยมศึกษาปีที่ 3	37	6
- มัธยมศึกษาปีที่ 6	5	0.8
- ป.ว.ช.	2	0.3
- ป.ว.ส.	1	0.1
- ปริญญาตรี	3	0.4
- อ่านหนังสือไม่ออก	5	0.8
รวม	614	100

ที่มา: บร.1 เดือน ธันวาคม 2545 และ กชช.2ค ปี 2545

สรุป

จากการได้ลงพื้นที่จากการสังเกตและตามเอกสาร พบว่า มีลักษณะที่แสดงว่าบ้านหนองกะทุ่ม หมู่ที่ 3 จะมีความเข้มแข็งและยั่งยืนได้คือ มีการรวมกลุ่มอาชีพที่หลากหลาย เช่น กลุ่มออมทรัพย์, กลุ่มเงินแสน, กลุ่มสตรี, กลุ่มฌาปนกิจ แต่ละกลุ่มที่เกิดขึ้นจากความสมัครใจที่จะเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้นของประชาชนเอง และทางราชการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการประสานงานกับกลุ่มอาชีพเพื่อความเข้าใจอันดีในการที่จะเรียนรู้ร่วมกันของภาครัฐและชาวบ้าน

ในเรื่องรายได้นั้น แม้รายได้ส่วนใหญ่ของชาวบ้านทั้งที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกกองทุน มาจากผลผลิตทางการเกษตร เช่น ปลูกข้าวโพด, เลี้ยงโคนม โคเนื้อ รายได้อีกส่วนหนึ่งเป็น

เพียงส่วนน้อยของหมู่บ้านแต่กลับสร้างรายได้เข้าหมู่บ้านนับล้านบาทต่อปี คือ การไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ช่วยให้ลูกหลานที่อาศัยในหมู่บ้าน ได้มีโอกาสที่เรียนสูงๆและมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ลักษณะที่กล่าวมาข้างต้นนี้แสดงให้เห็นว่า ชุมชนกำลังนำไปสู่ลักษณะชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืนตลอดไปในอนาคต

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมิน โครงการ โดยภาพรวมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยภาพรวมดังนี้

2.1 ผลประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าหน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้ (หน่วยระบบ A) พบว่า

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านพบว่า โดยส่วนใหญ่มีความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านของรัฐบาลที่ต้องการจะเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้าน แต่มีบางส่วนจะเข้าใจว่าเป็นเงินที่รัฐบาลให้มา โดยไม่มีการชำระเงินคืน (แบบรายงานความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บร.3, 2545) ตารางที่ 13 แสดงระดับความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านหนองกะทุ่ม (ครั้งที่ 1)

ระดับ		เกณฑ์ความเข้าใจ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
น้อย	ข้อ 1	เป็นเงินทุนให้กู้ยืมใช้กันหมุนเวียนในหมู่บ้าน	38	38
ปานกลาง	ข้อ 2	เป็นแหล่งเงินทุนให้กู้ยืมหมุนเวียนใช้กันในหมู่บ้านเพื่อเป็นการช่วยเหลือประชาชนให้มีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น	52	52
มาก	ข้อ 3	รวมทั้งข้อ 1 และข้อ 2 โดยประชาชนในหมู่บ้านต้องสามัคคีกันจึงจะทำให้เงินกองทุนนี้มีมากขึ้น	10	10
รวม			100	100

ที่มา : บร.3 ช่วงเดือนธันวาคม 2544 – มกราคม 2545

จากตารางจะเห็นว่าผู้เข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองกะทุ่มอยู่ในระดับปานกลางมากถึงร้อยละ 52 ที่เข้าใจว่าโครงการนี้เป็นนโยบายของรัฐบาลเพื่อให้เป็นแหล่งเงินทุนให้กู้ยืมหมุนเวียนใช้กันในหมู่บ้านเพื่อเป็นการช่วยเหลือประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แต่นั่นก็เป็นเพียงความเข้าใจของคนประมาณร้อยละ 10 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด(129 ครัวเรือน) จึงอาจทำให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนได้ ดังนั้นเพื่อให้ได้ผลการประเมินที่น่าเชื่อถือยิ่งขึ้นจึงได้มีการสัมภาษณ์และสังเกตความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านในเรื่องนโยบายอีกครั้งหลังจากที่สมาชิกได้รับอนุมัติเงินแล้ว โดยใช้แบบบันทึกการสัมภาษณ์ บร.9 สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง 100 ราย ในช่วงเดือนกรกฎาคม 2545 ได้ผลสรุปว่ามีผู้ที่มีความเข้าใจนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับกองทุนในเกณฑ์ที่มากถึงร้อยละ 53 นั่นก็แสดงว่าคนมีความเข้าใจมากขึ้นเมื่อระยะเวลาผ่านไปได้ ขณะหนึ่งและเห็นผลเป็นรูปธรรมคือการได้รับเงินกู้ยืมเอง ซึ่งสรุปผลได้ดังตารางที่ 11 ต่อไปนี้ ตารางที่ 14 แสดงระดับความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านหนองกะทุ่ม (ครั้งที่ 2)

ระดับ	เกณฑ์ความเข้าใจ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
น้อย	ข้อ 1 เป็นเงินทุนให้กู้ยืมใช้กันหมุนเวียนในหมู่บ้าน	42	42
ปานกลาง	ข้อ 2 เป็นแหล่งเงินทุนให้กู้ยืมหมุนเวียนใช้กันในหมู่บ้านเพื่อเป็นการช่วยเหลือประชาชนให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น	53	53
มาก	ข้อ 3 รวมทั้งข้อ 1 และข้อ 2 โดยประชาชนในหมู่บ้านต้องสามัคคีกันจึงจะทำให้เงินกองทุนนี้มีมากขึ้น	5	5
รวม		100	100

ที่มา : บร. 9 เดือนกรกฎาคม 2545

2) เงิน 1 ล้านบาทจากการศึกษาเอกสาร สังเกตและสัมภาษณ์ พบว่า เงินจำนวน 1 ล้านบาทนี้เป็นเงินที่รัฐบาลให้แก่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่มีอยู่ทั่วประเทศจำนวน 74,881 กองทุน โดยให้กองทุนละ 1 ล้านบาทกับกองทุนที่ผ่านการประเมินความพร้อมในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งกองทุนบ้านหนองกะทุ่มได้จัดตั้งกองทุน โดยการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2544 และได้ผ่านการประเมินความพร้อม โดยได้จดทะเบียนคณะกรรมการ

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้วเมื่อวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2544 และหลังจากนั้นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองกะทูน ได้ดำเนินงานตามกระบวนการเรื่อยมา จนกระทั่งธนาคารออมสินได้ออนเงินเข้าบัญชีกองทุนเงินล้านบ้านหนองกะทูน เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2544 และสมาชิกผู้กู้ก็เริ่มเสนอโครงการขอกู้เงินเป็นต้นมา โดยคณะกรรมการกองทุนได้พิจารณาเงินกู้และอนุมัติเงินกู้เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2544 จนในที่สุดสมาชิกผู้กู้เงินก็ได้รับการโอนเงินจากบัญชีกองทุนเงินล้านบ้านหนองกะทูน เข้าบัญชีผู้กู้แต่ละรายครั้งแรกในวันที่ 7 มกราคม พ.ศ. 2545 รวมเป็นระยะเวลาทั้งสิ้นประมาณ 7 วันที่ประชาชนจะเริ่มได้ใช้เงินนี้ และมีการอนุมัติครั้งที่สอง ในวันที่ 20 มกราคม พ.ศ. 2545 และจากการสังเกตในการที่มีเงิน 1 ล้านบาทเข้ามาในหมู่บ้านแห่งนี้ พบว่าตั้งแต่เริ่มมีเงินนี้เข้ามาตามนโยบายของรัฐบาลจนประชาชนได้นำเงินไปใช้ทำให้มีผลทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมเกิดขึ้นคือ

ตารางที่ 15 แสดงขั้นตอนการทำงานกองทุนหมู่บ้าน

ขั้นตอน	วัน/เดือน/ปี	รายการ	จำนวนเงิน
1	2 ก.ค. 44	คัดเลือกคณะกรรมการกองทุน	-
2	24 ส.ค. 44	จดทะเบียนคณะกรรมการกองทุน	-
3	20 ก.พ. 45	ธนาคารออมสิน โอนเงินเข้าบัญชีกองทุนหมู่บ้าน	1,000,000
4	20 มี.ค. 45	คณะกรรมการพิจารณาเงินกู้และอนุมัติเงินกู้	-
5	28 มี.ค. 45	โอนเงินเข้าบัญชีผู้กู้แต่ละรายครั้งแรก	800,000
6	3 มี.ย. 45	โอนเงินเข้าบัญชีผู้กู้แต่ละรายครั้งที่ 2	200,000
		รวม	1,000,000

3) คณะกรรมการกองทุน ได้จำแนกตามระดับดังนี้

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการศึกษาจากเอกสารทำให้ทราบว่าคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จะเป็นผู้รับผิดชอบโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการกองทุนแก่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่มีอยู่ทั่วประเทศ ให้เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองกะทูน

เป็นคณะกรรมการที่ได้รับคัดเลือกจากประชาชนในหมู่บ้านเมื่อ วันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2544 ที่มีคุณสมบัติครบตาม ข้อ 17 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ครบทุก 15 ท่าน ซึ่งมีคณะกรรมการไม่น้อยกว่า 5 ท่าน ที่มีประสบการณ์และความสามารถพิเศษที่จะเป็นประโยชน์ในการบริหารและจัดการกองทุน ดังจะแสดงให้เห็นในตารางที่ 12 ต่อไปนี้

ตารางที่ 16 แสดงรายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองกะทุ่ม

ตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	อายุ (ปี)	การ ศึกษา	อาชีพ	รายได้ต่อ เดือน (บาท)	ประสบการณ์/ความ สามารถพิเศษ
ประธาน	1.นายอตุลย์ เกิดศิลป์	53	ปริญญา ตรี	เลี้ยงวัวนม	960,000	บริหารธุรกิจและพัฒนา ชุมชน
รองประธาน	2.นายจัด รักแจ้ง	60	ป.4	ค้าขาย	120,000	ช่างกลหนัก
ற்றுணிக	3.นายสังเวียน จิวจันทิก	49	ม.3	เลี้ยงวัวนม	900,000	ครูฝึกอาชีพช่างก่อสร้าง
ส่งเสริมอาชีพ	4. นายสมบุญ เสนาพล	49	ม.6	เลี้ยงวัวนม	850,000	ผสมเทียม,รักษาโรคสัตว์
ตรวจสอบ	5. นายเทียน จิวจันทิก	59	ป.4	เลี้ยงวัวนม	360,000	ช่างประปา
ส่งเสริมอาชีพ	6. นายปรีชา ชื่นอุคิ	37	ม.6	รับจ้าง	480,000	ออกแบบทรงกระเป่าหนัง
ตรวจสอบ	7. นางประนอม เชื้อสูงเนิน	30	ม.3	เลี้ยงวัวนม	420,000	ตัดเย็บเสื้อผ้า
ตรวจสอบ	8. นางวรรณมา ทรุษเกตุ	32	ม.3	เลี้ยงวัวนม	990,000	ตัดเย็บเครื่องหนัง
เร่งรัดหนี้สิน	9. นางปราณี โทงขุนทด	33	ป.6	เลี้ยงวัวนม	720,000	ช่างประคิษฐ์
เร่งรัดหนี้สิน	10.นางทัศนีย์ คำกลาง	32	ม.3	เลี้ยงวัวนม	840,000	ช่างประคิษฐ์
การตลาด	11.นางสมมารถ จิวจันทิก	34	ป.6	เลี้ยงวัวนม	8280,000	ช่างทำนม
การตลาด	12.นางวาสนา น้อยนนท์	40	ม.6	เลี้ยงวัวนม	450,000	จัดทำบัญชี
เลขานุการ	13.นายประมวล ริดจันอัด	45	ม.3	ค้าขาย	300,000	เล่นเครื่องดนตรีสากล
ประชาสัมพันธ์	14.นางนงคิษฐ์ สีญญะ	39	ม.6	เลี้ยงวัวนม	4560,000	ครูฝึกอาชีพตัดเย็บ
ส่งเสริมอาชีพ	15.นายคำเพียร จิวจันทิก	53	ป.6	เลี้ยงวัวนม	420,000	ช่างก่อสร้าง

คณะที่ปรึกษา

ตำแหน่ง	ชื่อ - นามสกุล	อายุ (ปี)	การศึกษา	อาชีพ	รายได้ต่อ เดือน(บาท)	ประสบการณ์/ความ สามารถพิเศษ
1. ที่ปรึกษา	1. สุนทร คำกลาง	40	ม.6	เลี้ยงวัว นม	850,000	เป็นผู้ใหญ่บ้าน
2. ที่ปรึกษา	2. นายจรัส อิวจันทิก	45	ป.6	เลี้ยงวัว นม	750,000	ช่างประปา
3. ที่ปรึกษา	3. นายศิน จิวจันทิก	58	ม.6	เลี้ยงวัว นม	800,000	ช่างก่อสร้าง
4. ที่ปรึกษา	4. นายสะอาด กระโจมพล	57	ป.6	เลี้ยงวัว นม	650,000	ช่างก่อสร้าง
5. ที่ปรึกษา	5.นางวิลาวลัย เกิดศิลป์	47	ม.6	ค้าขาย	700,000	ทำบัญชี

ที่มา: เอกสารกองทุนหมู่บ้านหนองกะทุ่มพ.ศ.2544

4) จำนวนสมาชิกกองทุนมีจำนวนสมาชิกกองทุนบ้านหนองกะทุ่มจากการศึกษาเอกสารพบว่า มีจำนวนสมาชิกในระยะเริ่มแรก 180 ราย 1 กลุ่มองค์กร และรับสมัครสมาชิกเข้ามาเรื่อยๆ จนปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน 183 ราย 1 องค์กร ซึ่งเป็นจำนวนที่น้อยกว่าจำนวนครัวเรือนที่มีอยู่จริงทั้งหมด (260 ครัวเรือน) เพราะในหนึ่งครัวเรือนเป็นสมาชิกมากกว่า 1 คนได้ และประชาชนบางครัวเรือนไม่สนใจเกี่ยวกับกองทุนต่างๆ ในหมู่บ้าน

ตารางที่ 17 แสดงจำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

วัน เดือน ปี	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1 – 30 ก.พ. 2544	98	53.5
1 – 31 ต.ค. 2544	82	44.8
1 พ.ย. – 31 ม.ค. 2545	3	1.6
รวม	183	100

5) เงินออมและเงินทุนจากสมาชิกกองทุน เป็นเงินที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากการฝากสัจจะออมทรัพย์ของสมาชิกกองทุน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 18 แสดงจำนวนเงินออมและเงินทุนจากสมาชิก ณ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2545

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)
ค่าธรรมเนียมแรกเข้า	1,800
เงินหุ้น รายละ 100 บาท	5,400
เงินฝากสัจจะรายละ 20 บาท	10,270

ที่มา : สร. 2 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2545 และจากเอกสารกองทุนหมู่บ้านหนองกะทุ่ม

6) การประชาสัมพันธ์ (จากการสังเกต) พบว่า การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง เพราะชาวบ้านให้ความสนใจน้อยและแต่ละหลังคาเรือนอยู่ห่างไกลเป็นบางส่วนทำให้เกิดการติดต่อสื่อสารกันไม่ทั่วถึง

7) ผู้สมัครขอกู้เงิน (จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองกะทุ่ม) มีผู้ขอสมัครกู้เงิน ในระยะแรกช่วงเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ 2545 มีผู้ยื่นจำนวนขอกู้เงินจำนวน 60 ราย และในช่วงเดือนมีนาคม – มิถุนายน 2545 มีผู้ยื่นจำนวนขอกู้เงินจำนวน 5 ราย รวมทั้งหมด 65 ราย

ตารางที่ 19 แสดงจำนวนผู้สมัครขอกู้

เดือน	จำนวนผู้เสนอโครงการ	ร้อยละ
ม.ค.-ก.พ.	60	46.51
มี.ค. - มี.ย.	5	3.87
รวม	65	50

ที่มา : เอกสารกองทุนหมู่บ้านหนองกะทูน

8) เงินที่ผู้กู้ชำระคืนปัจจุบันมีผู้กู้จำนวน 65 ราย ยอดเงินให้กู้รวมเป็นเงิน 1,000,000 บาท แต่เนื่องจากยังไม่ครบกำหนดการชำระหนี้จึงยังไม่ทราบจำนวนเงินที่ผู้กู้ชำระคืน แต่คาดว่าจะมีการชำระคืนประมาณร้อยละ 80 ของผู้กู้ทั้งหมด

9) การเตรียมความพร้อม/สร้างความเข้าใจแก่คณะกรรมการ (จากการสังเกต) พบว่า สามารถเตรียมความพร้อมเป็นอย่างดี และสร้างความเข้าใจให้แก่คณะกรรมการกองทุนได้ดีพอสมควร

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการหน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ (หน่วยระบบ A)

1) การคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน (จากการเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการกองทุน) พบว่า มีคณะกรรมการกองทุนจะพิจารณาจากประวัติการกู้ยืมเงินกองทุนอื่นภายในหมู่บ้านที่ผ่านมาว่า ชำระเงินคืนตรงตามระยะเวลาที่กำหนดหรือไม่ ฐานะทางการเงินหรือความสามารถในการประกอบอาชีพในปัจจุบันของบุคคลที่ขอกู้และประวัติของผู้ค้ำประกันรวมทั้งการนำเสนอโครงการขอกู้

2) การแนะนำวิธีการทำธุรกิจ (จากการสังเกต) พบว่า คือ มีการแนะนำวิธีการใหม่ๆ ที่เคยประสบผลสำเร็จมาแล้วในหมู่บ้านอื่นๆ ให้ประชาชนได้ปรับปรุงการดำเนินงานของตนเอง แต่อาจทำให้โครงการของผู้กู้แต่ละรายล้มเหลวได้เนื่องจากขาดประสบการณ์และทักษะในการประกอบอาชีพ

3) การรับชำระหนี้ (จากการเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการ) พบว่า กรรมการกองทุนลงมติว่าจะเตือนผู้กู้ให้ทราบเป็นระยะๆ ว่าเหลือระยะเวลาเท่าใดที่จะส่งเงินคืน และมีการลงบัญชีรายรับ-รายจ่ายแสดงรายละเอียดอย่างชัดเจน โดยมีกำหนดการชำระคืนดังแสดงในตาราง

ตารางที่ 20 แสดงกำหนดเวลาการชำระหนี้ของผู้กู้

กำหนดเวลา ชำระคืน จำนวน	เดือนมีนาคม 2546 (สัญญา 12 เดือน)	รวม (บาท)
จำนวนเงินกู้ (บาท)	1,000,000	1,000,000
จำนวนเงินดอกเบี้ย (อัตราร้อยละบาท/เดือน)	120,000	120,000
รวม	1,120,000	1,120,000

ที่มา : สัญญาการกู้เงินกองทุนหมู่บ้านหนองกะทูน

4) การทำบัญชี (จากการสังเกต) พบว่า ใช้วิธีการง่ายๆ เหมาะกับสมาชิกกองทุนที่เป็นชาวบ้านธรรมดา แต่อาจเกิดการสับสนได้เมื่อจำนวนเงินมากขึ้นหรือสมาชิกเพิ่มจำนวนขึ้น จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการจำนวน 15 ท่าน มีความเข้าใจในระบบบัญชีดังตารางที่แสดงต่อไปนี้

ตารางที่ 21 แสดงจำนวนคณะกรรมการที่มีความเข้าใจในการทำบัญชี

คณะกรรมการมีความเข้าใจ	จำนวน (ท่าน)	ร้อยละ
เพียงพอ	13	86.6
ไม่เพียงพอ	2	13.4
รวม	15	100

ที่มา : บร. 9 เดือนกรกฎาคม 2545

5) การช่วยเหลือขาด (จากการสังเกต) พบว่า มีบุคลากรแนะนำส่งเสริมการตลาดนอกหมู่บ้านทั้งระดับท้องถิ่นและระดับอำเภอ เพื่อเป็นการขยายตลาด ทำให้หมู่บ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น ทันทแต่ประชาชนในหมู่บ้านไม่ให้ความสนใจ ทำให้ไม่สามารถแข่งขันกับตลาดภายนอกได้ดีเท่าที่ควร

2.1.3 การประเมินผลผลิตของหน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้(หน่วยระดับ

A) แบ่งเป็น 3 ด้านคือ

1. ผลโดยตรง (Immediate Result)

- 1.1 จำนวนผู้กู้ (จากเอกสารกองทุนหมู่บ้านหนองกะทูน, 2545) พบว่า มีสมาชิกขอกู้เป็นจำนวน 129 ราย
- 1.2 ยอดเงินกู้ (จากเอกสารกองทุนหมู่บ้านหนองกะทูน, 2545) พบว่า ยอดเงินให้กู้ อยู่ในจำนวน 1,000,000 บาท
- 1.3 จำนวนสมาชิกกองทุน (จากเอกสารกองทุนหมู่บ้านหนองกะทูน, 2545) พบว่า สมาชิกกองทุนมีจำนวนทั้งสิ้น 75 ราย

ตารางที่ 22 แสดงจำนวนผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านหนองกะทุ่ม

ที่	รายการ	จำนวน (คน)	จำนวนเงิน(บาท)
1	จำนวนผู้ขอกู้ทั้งหมด	65	-
2	จำนวนสมาชิกทั้งหมด	75	-
3	คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ได้อนุมัติเงินกู้ยืมและให้สมาชิกยืมเงิน	65	1,000,000
4	ผู้กู้ได้นำเงินไปประกอบอาชีพ		
	- เกษตรกรรม	59	809,000
	- ค้าขาย	4	160,000
	- ประมง	2	31,000

ที่มา:เอกสารกองทุนหมู่บ้านหนองกะทุ่ม พ.ศ.2545

2. ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

2.1 จำนวนผู้กู้ได้เงินกู้ (จากเอกสารกองทุนหมู่บ้านหนองกะทุ่ม,2545) พบว่า ผู้ได้รับเงินกู้จำนวน 65 ราย

2.2 จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน (จากแบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน บร.4) พบว่า ทุนสะสมของหมู่บ้านมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น โดยสมาชิกจะเข้ามาสะสมเป็นรายเดือนทุกรายๆ ละ 20 บาท

2.3 การขยายกิจการผู้กู้ (จากการสังเกต) พบว่า ในการขยายกิจการของผู้กู้มีการขยายและส่งเสริมให้มีการเจริญเติบโตของกิจการเพิ่มขึ้นแต่บางรายไม่สามารถขยายได้ เนื่องจากมีจำนวนเงินและกำลังในการขยายไม่พอ

3. ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)

3.1 ทักษะคติของชุมชนต่อกองทุน (แบบรายงานความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บร.3 เดือนกรกฎาคม,2545) พบว่า สมาชิกในหมู่บ้านมีความเข้าใจและมีความรู้สึกที่ดีต่อกองทุนเพิ่มขึ้นร้อยละ 80 จากการสัมภาษณ์ประชาชน 100 คน แต่ยังคงมีบางส่วนที่ไม่เห็นด้วยเกี่ยวกับกองทุน

ตารางที่ 23 แสดงทัศนคติของประชาชนหมู่บ้านหนองกะทุ่ม

แสดงความเข้าใจ	สัมภาษณ์ครั้งที่ 1 (คน)	ร้อยละ	สัมภาษณ์ครั้งที่ 2 (คน)	ร้อยละ
เข้าใจและรู้สึกดี	72	72	80	80
ไม่เข้าใจ	28	28	20	20
รวม	100	100	100	100

3.2 เกิดเครือข่ายองค์กรเรียนรู้ (จากการจัดประชุมเวทีชาวบ้าน บร.5,บร.6 เดือนมกราคม,พฤษภาคม, 2545 มีผู้เข้าร่วมประชุม 37 ราย จากสมาชิกผู้กู้ 75 ราย) พบว่า มีการเกิดเครือข่ายขององค์กรการเรียนรู้ โดยมีการร่วมกันในการแก้ปัญหาในการประกอบอาชีพของแต่ละกลุ่มอาชีพ คือ กลุ่มเลี้ยงโคนม และกลุ่มการค้าขาย แต่มีสมาชิกบางส่วนที่ไม่ให้ความร่วมมือและไม่สนใจ

ตารางที่ 24 แสดงจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมการจัดประชุมเวทีชาวบ้าน

ประเภท	จำนวน(คน)	ร้อยละ	ไม่เข้าร่วม (คน)	ร้อยละ
กลุ่มอาชีพ				
- เลี้ยงโคนม	12	16	3	4
- เลี้ยงสุกร	17	22.7	9	12
กลุ่มอาชีพ				
- ขายของชำ	6	8	17	22.7
กลุ่มอาชีพด้านประมง	2	2.6	7	9.4
บริการ	-	-	2	2.6
รวม	37	49.3	38	50.7

3.3 การเรียนรู้เพื่อพึ่งพาตนเอง (จากการสังเกต) พบว่า สมาชิกมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเองได้มากพอสมควร แต่ยังคงมีบางส่วนที่พึ่งพาตนเองไม่ได้

3.4 ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากหมู่บ้าน (จากการเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน บร.2 เดือนกรกฎาคม, 2545) พบว่า หมู่บ้านมีความเข้มแข็งเพิ่มขึ้นพอสมควร ซึ่งสามารถวัดได้จาก บร.2 ที่มีการสำรวจและจากการสังเกต

ตารางที่ 25 แสดงการเปรียบเทียบความเข้มแข็งของชุมชนบ้านหนองกะทุ่ม
(ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2)

ตัวชี้วัด	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2
1.สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี	ปานกลาง ร้อยละ 58	ปานกลาง ร้อยละ 95
2.สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์	ปานกลาง ร้อยละ 61	ปานกลาง ร้อยละ 77
3.ชุมชนยกย่องคนทำความดี	ปานกลาง ร้อยละ 62	ปานกลาง ร้อยละ 42
4.ในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	ปานกลาง ร้อยละ 58	ปานกลาง ร้อยละ 37
5.สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้	ใช่ ร้อยละ 75	ไม่ใช่ ร้อยละ 71
6.สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัว	เพิ่มขึ้น ร้อยละ 58	เพิ่มขึ้น ร้อยละ 42
7.ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้า รักใคร่ปรองดองกัน	เท่าเดิม ร้อยละ 55	เท่าเดิม ร้อยละ 60
8.ในชุมชนมีการรวมองค์กรประชาชน	เท่าเดิม ร้อยละ 70	เท่าเดิม ร้อยละ 82
9.ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกชุมชน เป็นประจำโดยการประชุมหรือเสวนา	ปานกลาง ร้อยละ 58	ปานกลาง ร้อยละ 72
10.ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คน พิการ และผู้ด้อยโอกาส	เท่าเดิม ร้อยละ 88	เท่าเดิม ร้อยละ 100
11.ในชุมชนมีผู้นำที่มีคุณภาพ ยุติธรรม	ไม่แน่ใจ ร้อยละ 90	ไม่แน่ใจ ร้อยละ 53
12.ในชุมชนสามารถร่วมแก้ไขปัญหาของชุมชน ได้ โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกชุมชน	ไม่ใช่ ร้อยละ 57	ไม่ใช่ ร้อยละ 15

ที่มา : บร.2 เดือนธันวาคม 2544 และเดือนกรกฎาคม 2545

สรุป

จากระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้ที่มีปัจจัยที่ส่งเสริมทำให้เศรษฐกิจในหมู่บ้านมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลง เพราะเมื่อมีเงินนี้เข้ามาในหมู่บ้านก็ทำให้มีการซื้อการขายแลกเปลี่ยนกันมากขึ้น ทำให้ประชาชนในหมู่บ้านมีการพึ่งพาตนเองและมีการเรียนรู้ที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยการรวมเป็นกลุ่มองค์กรเพื่อพัฒนาศักยภาพของกองทุน โดยมีคณะกรรมการเป็นผู้บริหารตามระเบียบของกองทุน โดยการพิจารณาจากการรวมกลุ่มสมาชิกกองทุนที่ต้องเขียนโครงการเสนอขออุ้งเงินล้านนี้ จะต้องหาผู้มาค้าประกัน 2 คน จึงจะขออุ้งได้ซึ่งสมาชิกแต่ละรายก็ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ในการค้าประกันให้กันและกัน โดยมีระเบียบของกองทุนเป็นผู้กำหนดการชำระหนี้

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือหน่วยระบบดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย (หน่วยระบบB)

1) ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว (จากการสังเกต)พบว่า ผู้กู้จะมีความรู้และประสบการณ์ในโครงการที่ขอกู้เป็นอย่างดี แต่บางครอบครัวหรือผู้กู้บางราย ความสามารถไม่ตรงกับโครงการที่ขอกู้ เพราะ ไปเลียนแบบ โครงการที่เคยทำสำเร็จมาแล้ว ดังแสดงในตารางดังต่อไปนี้ ตารางที่ 26 แสดงการเปรียบเทียบจำนวนโครงการขอกู้กับอาชีพผู้กู้

อาชีพ	จำนวนผู้ประกอบอาชีพ	จำนวนผู้เสนอโครงการ
เลี้ยงโคนม	54	45
ปลูกผัก	4	4
ประมง	3	3
ค้าขายของชำ	4	4
รวม	65	65

2) ทรัพย์สินของผู้กู้และครอบครัว (จากการสังเกต) พบว่า โดยส่วนใหญ่จะมีทรัพย์สินเป็น อสังหาริมทรัพย์เช่น ที่ดิน และสังหาริมทรัพย์ และทรัพย์สินส่วนเป็นที่ดิน จะเป็นที่ราชพัสดุ

3) หนี้สินของครอบครัวของผู้กู้ (บร.11 เดือนกรกฎาคม พ.ศ.2545) พบว่า บางรายที่กู้แล้ว เป็นหนี้ที่ก่อให้เกิดรายได้ให้ครอบครัว และเป็นหนี้สหกรณ์การเกษตรปากช่อง ร้อยละ 47.8 ของผู้ทั้งหมด 75รายและหนี้นายทุนนอกระบบ ร้อยละ 53.1 ของผู้กู้ทั้งหมด 75 ราย บางรายเป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ดังแสดงดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 27 แสดงหนี้สินของสมาชิกผู้กู้เงิน

จำนวนเงิน (บาท)	หนี้สหกรณ์การ เกษตรปากช่อง		หนี้ภายนอกระบบ	
	เกษตรกร (คน)	ร้อยละ	เกษตรกร (คน)	ร้อยละ
0-10,000	-		8	10.6
10,001-20,000	5	6.6	10	13.3
20,001-30,000	10	13.3	7	9.3
30,001-40,000	7	9.3	4	5.3
40,001-50,000	10	6.6	2	2.6
50,001-60,000	9	12	9	12
60,001 ขึ้นไป	-		-	
รวม	41	47.8	40	53.1

4) อาชีพหลักของผู้กู้ (จากการสังเกต) พบว่า ส่วนใหญ่จะมีอาชีพที่มั่นคง เช่น การทำเกษตรกรรมและการเลี้ยงโคนม ค้าขาย และโดยส่วนใหญ่มีอาชีพทำการเกษตร รายได้จึงขึ้นอยู่กับราคาผลผลิต

5) ประสิทธิภาพในการดำเนินกิจการ (จากการสังเกตและจากการสัมภาษณ์) พบว่า ส่วนใหญ่มีประสิทธิภาพอย่างดี เช่น การเลี้ยงโคนม ค้าขาย และปลูกผัก แต่บางรายยังขาดประสบการณ์ เช่น อาชีพใหม่ๆที่ได้รับการแนะนำจากหน่วยงานรัฐ หรือบางรายอาจทำตามผู้ที่ประสบผลสำเร็จมา ดังแสดงในตารางที่ 28

ตารางที่ 28 แสดงประสบการณ์ของผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านหนองกะทูน

ประเภท	จำนวนผู้กู้เงิน	ประสบผลสำเร็จ (คน)	ร้อยละ	ไม่ประสบผลสำเร็จ (คน)	ร้อยละ
กลุ่มอาชีพการเกษตร					
- เลี้ยงโคนม	54	50	38.7	4	4
- ประมง	3	3	3	-	-
- ปลุกผัก	4	4	3.1	-	-
กลุ่มอาชีพค้าขาย					
- ค้าขายของชำ	4	4	3.1	-	-
รวม	65	61	44.9	4	4

6) รายได้ของครอบครัว (จากการสังเกตและจากแบบรายงาน บร.1)พบว่า ปกติจะมีรายได้จากหลายทาง เนื่องจากการประกอบอาชีพหลายอย่าง เช่น การเลี้ยงสัตว์ การทำการเกษตรนอกฤดูกาล ซึ่งรายได้ของครอบครัวจะขึ้นอยู่กับการทำเกษตรและมีรายได้ในช่วงระหว่าง 20,001-30,000บาท ร้อยละ 53 ของครัวเรือน แต่บางครอบครัวรายได้มาจากรับจ้างเพียงอย่างเดียวทำให้มีรายได้ค่อนข้างต่ำ

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย(หน่วยระบบ B)

1) จำนวนเงินที่ได้รับอนุมัติ (จากเอกสารกองทุนหมู่บ้านหนองกะทูน, 2545) พบว่า ในจำนวนเงินที่ได้รับการอนุมัติเป็นจำนวน 20,000 – 5,000 บาท โดยส่วนใหญ่ได้รับเงินกู้ 5,001 – 10,000 บาท จำนวน 22 ราย ดังแสดงในตารางที่ 29

ตารางที่ 29 แสดงจำนวนเงินกู้ยืมของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองกะทูน

จำนวนวงเงินในการกู้ยืมของสมาชิก	จำนวน(คน)	จำนวนเงิน(บาท)
2,000 – 5,000 บาท	12	60,000
5,001 – 10,000 บาท	22	220,000
10,001 – 15,000 บาท	18	264,000
15,001 – 19,999 บาท	2	36,000
เต็มจำนวน 20,000 บาท	21	420,000
มากกว่า 20,000 บาท	-	-

ที่มา:แบบรายงาน บร.1 เดือน ธันวาคม พ.ศ.2544

2) จำนวนเงินกองทุนนอกเหนือจากเงินกู้ (จากการสังเกต) พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ได้ใช้เงินทุนของตนเองควบคู่กับเงินที่กู้จากกองทุน เพื่อเป็นการสมทบกันประกอบอาชีพตามความถนัดของแต่ละครอบครัว

3) วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ (จากแบบรายงานเจาะลึกรายกรณี บร.11 เดือน กรกฎาคม พ.ศ.2545) พบว่า ส่วนใหญ่จะนำไปทำการเกษตรตามอาชีพหลักและก็นำไปใช้ถูกตามวัตถุประสงค์ จำนวน 66 รายแต่มีบางส่วนที่นำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์จำนวน 5 ราย นำไปใช้นอกเหนือจากที่ระบุไว้ในโครงการหรือไม่ได้ทำประโยชน์ ดังตารางแสดงต่อไปนี้

4) สถานที่ วัสดุอุปกรณ์และวัสดุคิบในการประกอบอาชีพ (จากการสังเกต) พบว่า มีสมาชิกส่วนใหญ่มีสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และวัสดุคิบในการประกอบอาชีพพร้อมที่จะประกอบอาชีพ

5) ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บร.6) พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่มีความรู้และทักษะความชำนาญในการประกอบอาชีพของตนเอง แต่มีบางส่วนที่ไม่ชำนาญพอ

6) จำนวนแรงงาน (จากการสังเกต) พบว่า ในหมู่บ้านมีแรงงานมากเพียงพอและมีคุณภาพพอสมควรที่จะดำเนินกิจการเป็นของตนเองได้

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย (หน่วยระบบ B)

1) การดำเนินกิจการอย่างถูกวิธี (จากการสังเกต) พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่จะดำเนินกิจการของตนเองตามความถนัดและความชำนาญที่มีอยู่ แต่มีบางส่วนที่ดำเนินกิจการผิดวิธีทำให้ไม่ประสบความสำเร็จ

2) การตลาดที่ดี (จากการสังเกต) พบว่า ทางด้านการตลาดส่วนใหญ่ สมาชิกจะมีตลาดรองรับ ทั้งทั้งด้านการเกษตรคือ การผลิตสินค้าออกขายในแหล่งที่มีราคาสูง แต่บางส่วนการตลาดไม่ดีสาเหตุเนื่องจากคุณภาพของสินค้าไม่ได้มาตรฐานทำให้ราคาสินค้าต่ำ

3) การหาวัตถุดิบที่ดี (จากการสังเกต) พบว่า สมาชิกมีการหาวัตถุดิบ ในการประกอบกิจการที่ดี เพราะมีองค์ประกอบอยู่แล้วในกิจการของตน

4) การทำบัญชีใช้จ่ายเงิน (จากเอกสารกองทุนหมู่บ้านหนองกะทุม, 2545) พบว่า ในการทำบัญชีใช้จ่ายเงินของสมาชิก มีการทำบัญชีในรายรับและการใช้จ่ายของกองทุน เพราะสมาชิกส่วนใหญ่ไม่ทราบเกี่ยวกับการทำบัญชีจึงต้องมีการแสดงข้อมูลให้สมาชิกได้รับทราบเกี่ยวกับบัญชี

5) การใช้จ่ายเงินกู้ (แบบรายงานเจาะลึกรายกรณี บร.11 เดือนกรกฎาคม, 2545) พบว่า มีการใช้จ่ายเงินกู้ยังไม่ครบทุกรายมีจำนวน 1 รายที่ยังไม่ได้ใช้จ่ายเงินกองทุนของหมู่บ้าน และที่กู้แล้วมีทั้งใช้ถูกวัตถุประสงค์และบางส่วน ใช้ผิดวัตถุประสงค์ ดังแสดงในตารางที่ 31

ตารางที่ 30 แสดงการใช้จ่ายเงินกู้ของสมาชิกกองทุน

ประเภท	ใช้จ่าย	ไม่ใช้จ่าย	ถูกวัตถุประสงค์	ผิดวัตถุประสงค์
กลุ่มอาชีพการเกษตร				
- เลี้ยงโคนม	54	-	54	-
- ประมง	3	-	3	-
- ปลูกผัก	4	-	4	-
กลุ่มอาชีพค้าขาย				
- ค้าขายของชำ	4	-	4	-
รวม	65	1	65	-

ที่มา: เอกสารกองทุนหมู่บ้านหนองกะทุมและ บร.11 เดือนกรกฎาคม พ.ศ.2545

6) การหาความรู้เพิ่มเติม (จากการสังเกต) พบว่า มีบางส่วนที่หาความรู้เพิ่มเติม เช่น การประชุมร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ แต่มีบางส่วนที่ไม่สนใจในการหาความรู้ เพราะคิดว่าตนเองมีความรู้อยู่แล้ว

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B

1. ผลโดยตรง (Immediate Result)

1.1 รายได้เป็นเงิน (จากเอกสารกองทุนหมู่บ้านหนองกะทุ่ม พ.ศ. 2545) พบว่า ผู้กู้มีรายได้จากการกู้เงินที่นำไปประกอบกิจการเป็นบางส่วน แต่บางส่วนยังคงไม่มีรายได้เข้ามาเนื่องจากการดำเนินการผิดวิธี แต่ยังไม่สามารถสรุปได้อย่างชัดเจน ดังแสดงในตารางที่

1.2 ผู้กู้ได้ผลเป็นสังของ (จากการสังเกต) พบว่า ผู้กู้ได้ผลเป็นสังหาริมทรัพย์ เช่น โคนม หรือสังหาริมทรัพย์ เช่น บางส่วนนำไปสมทบเงินของตนเองเพื่อรวมเป็นการซื้อที่ดินที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นผลของเงินกู้ที่กู้มา

2. ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

2.1 ผู้กู้ได้ขยายกิจการ (จากการสังเกต) พบว่า ผู้กู้ที่กู้เงินกองทุนไป โดยมีผู้ขยายกิจการ 50 ราย ร้อยละ 66.6 ของผู้กู้ทั้งหมด 65 ราย บางส่วนได้นำเงินไปเพื่อขยายกิจการของตน เช่น จากเดิมมีร้านค้าเล็กๆ เมื่อได้นำเงินไปขยายกิจการเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 31 แสดงการขยายกิจการของผู้กู้เงินกองทุน

ประเภท	จำนวนผู้กู้ทั้งหมด	จำนวนผู้ที่ขยายกิจการ (ราย)	ร้อยละ
กลุ่มอาชีพการเกษตร			
- เลี้ยง โคนม	54	15	20
- ประมง	3	3	2.3
- ปลุกผัก	4	4	3.1
กลุ่มอาชีพค้าขาย			
- ค้าขายของชำ	4	4	3.1
		-	-
รวม	65	26	28.5

ที่มา : บร.11 เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2545 และจากการสังเกต

2.2 ผู้กู้อาจดำเนินการกิจการด้วยเทคนิคผิดวิธี (จากการสังเกต) พบว่า มีผู้กู้บางส่วนได้ดำเนินการด้วยเทคนิคของตนเองและผิดวิธี เช่น การที่นำเงินไปลงทุนในการค้าขายโดยใช้รถจักรยานยนต์ในการส่งขาย แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ

3. ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact)

3.1 ผู้กู้มีการพึ่งพาตนเอง (จากการสังเกต) พบว่า ผู้กู้มีการพึ่งพาตนเองได้เป็นส่วนใหญ่และมีการช่วยเหลือกันเองในระบบหมู่บ้านพี่น้องและเพื่อนบ้าน

3.2 ผู้กู้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน (จากการสังเกต) พบว่า มีผู้กู้บางส่วนที่มีศักยภาพและเข้มแข็งในกิจการแต่ยังไม่เด่นชัด แต่คาดว่าสามารถช่วยเหลือตนเองได้อย่างยั่งยืน

3.3 การกลับคืนถิ่นของประชาชน (จากการสังเกต) พบว่า ประชาชนในหมู่บ้านมีบางส่วนที่กลับมาทำงานในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นการช่วยเหลือครอบครัวของตนในการประกอบอาชีพ แต่ไม่มากเท่าที่ควร ยังมีการออกจากถิ่นไปทำงานที่กรุงเทพฯบ้างเป็นบางส่วน

3.4 คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น (จากการสังเกต) พบว่า ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น หลังจากได้กู้เงินกองทุน เพราะสามารถนำเงินที่ได้ไปประกอบอาชีพในครอบครัวของตน ทำให้เกิดรายได้เป็นบางส่วน และมีส่วนน้อย ที่ใช้เงินไปแล้วไม่เกิดประโยชน์ต่อคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัว

สรุป

หน่วยระบบดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละรายของโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองกะทุ่ม ผู้กู้จะมีปัจจัยในการส่งเสริมและมีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพและดำเนินกิจการตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้ โดยได้มีการใช้จ่ายเงินกู้ตามวัตถุประสงค์และมีการหาความรู้เพิ่มเติมโดยการเข้าร่วมอบรมร่วมกับองค์กรต่างๆ และมีตลาดรองรับในการซื้อขายแลกเปลี่ยนผลผลิต ซึ่งผู้กู้จะมีรายได้เป็นเงินและเป็นสิ่งของซึ่งเป็นผลผลิตมาจากกิจการของตนที่ดำเนินงานอยู่ โดยมีการขยายกิจการโดยการพึ่งพาตนเอง และมีศักยภาพในการประกอบกิจการของตนเองและสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ ทำให้ประชาชนในหมู่บ้านมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

การประมวลเทคนิคการดำเนินกิจการ หมายถึง การจัดกลุ่มผู้กู้ที่ทำกิจการเดียวกันให้คิดกระบวนการทำงาน (Work Procedure) ที่ดี ในแนวคิดเชิงระบบ

ตารางที่ 32 แสดงกลุ่มอาชีพของผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านหนองกะทูน

ประเภท	จำนวนผู้กู้เงิน(ราย)	ร้อยละ
กลุ่มอาชีพการเกษตร		
เลี้ยงโคนม	54	20
ประมง	3	2.3
ปลูกผัก	4	3.1
กลุ่มอาชีพค้าขาย		
ค้าขายของชำ	4	3.1
รวม	65	28.5

ที่มา: เอกสารกองทุนหมู่บ้านหนองกะทูนพ.ศ.2545

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้อาชีพกลุ่มการเกษตรในหมู่บ้านหนองกะทูนของผู้กู้จำนวน 65 ราย สรุปได้ดังนี้

3.1 อาชีพเลี้ยงโคนม ของผู้กู้จำนวน 54ราย ร้อยละ 41.8

ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่

- ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพในการเลี้ยง โคนมของผู้กู้
- จำนวนเงินทุนของผู้กู้ นอกเหนือจากเงินกู้ของกองทุน
- ที่ดินในการเลี้ยง โคนม เนื่องจากผู้กู้มีที่ดินในการเลี้ยง โคนมเป็นของตนเอง

กระบวนการที่ดี

- การหาความรู้เพิ่มเติมของผู้กู้ในการเลี้ยง โคนม
- การที่ผู้กู้รู้จักเลือกตลาดในการส่งนํ้านมดิบให้มีราคาสูง
- การที่ผู้กู้เลี้ยง โคนมอย่างถูกวิธีและมีคุณภาพ
- มีการคัดเลือกแม่ โคนมที่มีลักษณะดี แข็งแรง ให้นํ้านมดี

ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่

- ผู้กู้มีราย ได้เพิ่มขึ้นจากการเลี้ยง โคนม สามารถชยายนํ้านมดิบและตัวโคนมในราคาที่สูง
- ผู้กู้สามารถเพิ่มจำนวน โคนมของตนจากต้นทุนเดิม

3.2 การประมง ของผู้กู้จำนวน 4 ราย ร้อยละ 2.3

ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่

- มีอ่างเก็บน้ำสำหรับที่จับปลา
- ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพประมง

กระบวนการที่ดี ได้แก่

- ผู้รู้จักหาอุปกรณ์ในการหาปลา
- ผู้รู้แหล่งปลา

ผลผลิตด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่

- ผู้ที่มีอุปกรณ์ในการหาปลาที่เพียงพอ
- ผู้ที่มีรายได้จากขายปลา

ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กลุ่มอาชีพค้าขาย ในหมู่บ้านหนองกะทุมของผู้จำนวน 4 ราย สรุปได้ดังนี้

3.4 อาชีพค้าขายของชำ ของผู้จำนวน 4 ราย ร้อยละ 3.1

ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่

- วัสดุอุปกรณ์ในการค้าขายของชำ ซึ่งผู้มีอยู่เป็นทุนเดิม
- ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพค้าขายของผู้
- ผู้มีสถานที่ ทำเลการค้าที่ดีเป็นแหล่งชุมชน

กระบวนการที่ดี ได้แก่

- ผู้เลือกตลาดสินค้าที่มีราคาต่ำ
- ผู้ค้าขายถูกวิธีและเลือกสินค้าตรงตามกับความต้องการของผู้บริโภค
- ผู้มีการทำบัญชีรายรับและรายจ่ายของตนเอง

ผลผลิตที่ด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่

- ผู้มีรายได้ทุกวันจากการค้าขายของชำในรูปแบบเงินสดและเครดิต
- ผู้มีการขยายร้านของตนให้มีสินค้าเพิ่มขึ้น
- ผู้สามารถพึ่งพาตนเองได้จากการขายของชำ

สรุป

การประมวลเทคนิควิธีการทำธุรกิจของผู้ ซึ่งในแต่ละกลุ่มอาชีพคือ กลุ่มอาชีพการเกษตร กลุ่มอาชีพค้าขาย และกลุ่มอาชีพด้านช่าง ผู้จะมีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพของตน มีจำนวนเงินลงทุนของตนเองที่นอกเหนือจากเงินกู้กองทุน และมีวิถีดุคิบบและเครื่องมือในการประกอบอาชีพ มีวิธีการดำเนินการที่ถูกต้อง โดยการหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและปริมาณที่เหมาะสมกับการลงทุน และทำให้ผู้ที่มีรายได้เพิ่มขึ้น มีการขยายกิจการเพิ่มขึ้น

4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

4.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติของการดำเนินงาน กองทุนหมู่บ้านหนองกะทุ่มตามวัตถุประสงค์ทั้ง 5 ข้อ พบว่า

4.1.1 การเกิดกองทุน (จากการสังเกต) พบว่า มีกองทุนในหมู่บ้านอยู่ก่อน 6 กองทุน เช่น กองทุนกขคจ. กองทุน 1 แส่นบาท เป็นต้น และมีกองทุนเกิดขึ้นใหม่ในหมู่บ้านคือ เงินกองทุนหนึ่งล้านบาท

- หมู่บ้านหนองกะทุ่ม มีเงินกองทุนเพื่อให้ประชาชนมีการสร้างรายได้ให้กับครอบครัวและมีการพัฒนาอาชีพ มีการสร้างงานใหม่ๆเกิดขึ้น ตลอดจนมีสวัสดิภาพที่ดีของประชาชนในหมู่บ้าน

- มีการส่งเสริมและพัฒนาให้ประชาชนมีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและประชาชนก็มีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน โดยมีบุคลากรผู้เกี่ยวข้องมาให้ความรู้แก่ประชาชน

- มีการเสริมสร้างการพึ่งพาตนเอง โดยที่ประชาชนได้มีความคิดริเริ่มและเรียนรู้แก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของตนเอง ให้มีศักยภาพของตนเองในการประกอบอาชีพ ซึ่งมีบางส่วนที่มีการอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียงภายในครอบครัวของตน

- มีแนวโน้มความเข้มแข็งของกองทุน มีผู้ให้การสนับสนุนกองทุนให้เกิดขึ้นและประชาชนในหมู่บ้านให้ความร่วมมือในการสมัครเข้าเป็นสมาชิก

- มีการประกอบอาชีพทางการเกษตรที่เป็นอาชีพส่งเสริมให้เศรษฐกิจของประเทศได้พัฒนาขึ้น โดยได้ผลผลิตทางการเกษตรของประชาชนในหมู่บ้าน

4.1.2 ระบบบริหารกองทุน (จากการสังเกตและจากแบบรายงาน บร.2และจากการสัมภาษณ์ แบบ บร. 3 ,บร.9) พบว่า

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองกะทุ่ม มีจำนวน 15 คน ได้มาจากคัดเลือกของสมาชิกกองทุน

- มีระเบียบบริหารกองทุน ที่จัดทำโดยคณะกรรมการบริหารกองทุนหมู่บ้านหนองกะทุ่ม

- การดำเนินของคณะกรรมการบริหาร มีการประชุมของคณะกรรมการกองทุน เปิดรับสมัครสมาชิกกองทุน จัดทำบัญชีรายรับและรายจ่ายเป็นปัจจุบัน รับเงินฝากและมีการระดมทุนเงินฝาก โดยการเก็บเงินออมจากสมาชิกคนละ 20 บาท/เดือน

- การตัดสินใจเงินกู้ กองทุนมีการคัดเลือกผู้กู้เป็นไปอย่างยุติธรรม มีการคิดดอกเบี้ยร้อยละ 12 บาท/ปี

4.1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง (จากการสังเกต) พบว่า

- ชุมชนมีความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงและมีการนำไปปฏิบัติได้จริง เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน
- มีการปฏิบัติในเรื่องเศรษฐกิจแบบพอเพียง มีการนำเอาหลักเศรษฐกิจแบบพอเพียงหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นมาผสมกับวิทยาการสมัยใหม่เพื่อที่จะมีวิถีชีวิตที่ดีขึ้นในสภาวะเศรษฐกิจที่แข่งขันกันเพิ่มขึ้น

4.1.4 การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ(จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ บร.3 บร.9)

พบว่า มีการแนะนำให้ประชาชนเข้าใจหลักการสำคัญที่ว่ากองทุนหมู่บ้านเป็นของสมาชิกทุกคน มีเงินที่รัฐบาลให้ยืมและดำเนินงานกองทุนจะต้องช่วยกันรักษาเงินต้นด้วยตนเอง ถ้าผู้กู้ไม่ชำระคืน จะต้องจัดการกันเองให้ได้มิใช่รอรัฐบาลจัดการ และให้ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพ โดยไม่กู้ในแหล่งดอกเบี้ยที่สูง ซึ่งประชาชนมีความเข้าใจเรื่องนี้ดี

4.1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง(จากการสังเกตและเอกสารกองทุนหมู่บ้านพรหมประสิทธิ์,2545) พบว่า จำนวนเงินกองทุนและจำนวนเงินในกลุ่มต่างๆมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นจากการกู้ยืมและมีอัตราดอกเบี้ยและประชาชนมีการประกอบอาชีพและสภาพดินที่อุดมสมบูรณ์และมีระบบสาธารณูปโภคที่ครบถ้วนและผู้กู้ดำเนินกิจการอย่างยั่งยืนตามอาชีพของตน

4.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์

4.2.1 ปัจจัยด้านบวก (จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ตามแบบบร.4,บร.1 ,บร.9)พบว่า

1) การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน มีบุคลากรเข้ามาช่วยสนับสนุนและส่งเสริมให้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน ไม่ว่าจะเป็นคณะกรรมการระดับอำเภอ หรือคณะกรรมการกองทุนต่างๆและประชาชนให้มีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน

2) มีกองทุนเดิมในหมู่บ้าน คือ ในหมู่บ้านมีกองทุนต่างๆอยู่ก่อนแล้ว 6 กองทุนคือ กลุ่มพัฒนาสตรีแม่บ้าน, กลุ่มอาสาสมัครหมู่บ้าน, กลุ่มอาชีพหมู่บ้าน, กลุ่มเงิน โครงการ กขคจ., กลุ่มเงิน 1 แสนบาท, กลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้าน และมีเงินสะสมในหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนได้มีแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพของตนในขณะที่หาแหล่งเงินทุนจากแหล่งอื่นไม่ได้

3) มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น คือ เมื่อมีกองทุนเข้ามามีการประกอบอาชีพจึงได้มีการจ้างงานให้ประชาชนมีรายได้เป็นการพึ่งพาอาศัยกันอย่างยั่งยืน

4.2.2 ปัจจัยด้านลบ (จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ตามแบบบร.4,บร.11 ,บร.9) พบดังนี้

1) มีการไม่สนับสนุนในการจัดตั้งกองทุน คือ มีบุคคลกลุ่มหนึ่งซึ่งคิดว่าตนไม่ได้รับผลประโยชน์ในกองทุนจึงไม่สนับสนุนและมีการกล่าวหาในข้อที่ไม่เป็นความจริงเกี่ยวกับกองทุนให้ประชาชนเข้าใจไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดตั้งกองทุน

2) มีความไม่พอใจในการจัดตั้งกองทุน คือ มีสมาชิกบางกลุ่มที่ผู้เงินกองทุนได้แต่ได้รับเงินผู้ไม่เท่ากับที่เขียน โครงการขอผู้จึงเกิดความไม่พอใจในการตัดสินใจของคณะกรรมการในการอนุมัติเงินผู้ จึงได้ทำการกล่าวหาคณะกรรมการ ไม่มีความยุติธรรม

3) มีการใช้เงินกองทุนผิดวัตถุประสงค์ คือ มีสมาชิกผู้บางรายใช้เงินผู้กองทุนนำไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ เช่น การนำเงินซื้อ โทรศัพท์มือถือ ซื้อรถจักรยานยนต์ โดยการผ่อนชำระ

4.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้ (จากการสังเกต และแบบรายงาน บร.5,บร.6 บร.10, บร.12) พบว่า

1) มีเครือข่ายขององค์กรย่อยภายในชุมชน คือมีองค์กรของผู้ที่ประกอบอาชีพเดียวกันร่วมกันคิดแก้ไขปัญหาและสนับสนุนในการประกอบอาชีพของตน และมีผู้ประกอบอาชีพมาร่วมกันด้วยในการส่งเสริมซึ่งกันและกันในเรื่องการตลาดและผลผลิต

2) มีองค์กรแหล่งความรู้ที่เสริมการประกอบอาชีพและดำเนินชีวิตในชุมชน คือ มีหน่วยงานองค์กรมาให้ความรู้เพิ่มเติมเรื่องการประกอบอาชีพในด้านต่างๆและแนะนำการดำเนินการดำเนินชีวิตให้มีคุณค่า มีประโยชน์ต่อสังคม

4.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

1.4.1 ความเข้มแข็งของหมู่บ้านหนองกะทุ่มตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด พบว่า

ตารางที่ 33 แสดงความเข้มแข็งของชุมชนบ้านหนองกะทุ่ม (ครั้งที่ 2)

ตัวชี้วัด	เกณฑ์การชี้วัด (ร้อยละ)								
	มาก	ปานกลาง	น้อย	ใช่	ไม่	ไม่แน่ใจ	เพิ่ม	ลดลง	เท่าเดิม
1.สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี	5	95	0	-	-	-	-	-	-
2.สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์	19	77	4	-	-	-	-	-	-
3.ชุมชนออกข้อคนทำความดี	42	42	16	-	-	-	-	-	-
4.ในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	52	37	11	-	-	-	-	-	-
5.สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้	-	-	-	71	29	-	-	-	-
6.สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัว	-	-	-	-	-	-	42	1	57
7.ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้ารักใคร่ปรองดองกัน	-	-	-	-	-	-	24	16	60
8.ในชุมชนมีการรวมองค์กรประชาชน	-	-	-	-	-	-	17	1	82
9.ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของ	17	72	11	-	-	-	-	-	-

สมาชิกชุมชนเป็นประจำโดยการประชุมหรือ เสวนา										
10. ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส	-	-	-	-	-	-	0	0	100	
11. ในชุมชนมีผู้นำที่มีคุณภาพ ยุติธรรม	-	-	-	45	2	53	-	-	-	
12. ในชุมชนสามารถร่วมแก้ไขปัญหาของชุมชน ได้ โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกชุมชน	-	-	-	85	15	-	-	-	-	

ที่มา : บร. 2 เดือน กรกฎาคม 2545

4.4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในหมู่บ้านหนองกะทุ่มพบว่า ตามที่ได้สัมภาษณ์และสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 65 คน สรุปได้ดังนี้

1. สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคีอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 95)
2. สมาชิกมีความซื่อสัตย์อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 77)
3. ในชุมชนยกย่องคนทำความดีอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 42)
4. สมาชิกช่วยเหลือกันและกันอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 52)
5. สมาชิกมีโอกาสหาความรู้อยู่ในเกณฑ์ที่ใช่ (ร้อยละ 71)
6. สมาชิกในชุมชนมีอาชีพเลี้ยงครอบครัวได้อยู่ในเกณฑ์เท่าเดิม (ร้อยละ 57)
7. ครอบครัวมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้ารักใคร่ปรองดอง อยู่ในระดับเท่าเดิม (ร้อยละ 60)
8. ชุมชนมีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กรประชาชนอยู่ในระดับเท่าเดิม (ร้อยละ 82)
9. ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกเป็นประจำโดยประชุมเสวนาอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 72)
10. ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการ คนด้อยโอกาสอยู่ในเกณฑ์เท่าเดิม (ร้อยละ 100)
11. ในชุมชนมีผู้นำชุมชนที่มีคุณธรรม ยุติธรรม อยู่ในเกณฑ์ที่ไม่แน่ใจ (ร้อยละ 53)
12. ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาชุมชนได้ โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน อยู่ในเกณฑ์ที่ใช่ (ร้อยละ 84)

บทที่ 5

สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้ผู้วิจัยจะได้นำสาระสำคัญตั้งแต่บทที่ 1 ถึงบทที่ 4 มาสรุปอภิปรายผลรวมทั้งข้อเสนอแนะเพื่อให้เห็นประเด็นในการทำสารนิพนธ์อย่างชัดเจน โดยจะแบ่งแยกเป็น 2 ตอน ดังนี้

1. สรุป อภิปรายผล
2. ข้อเสนอแนะ

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองกะทุ่มสรุปได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

- 1) การจัดตั้งกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้
- 2) ความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านหนองกะทุ่ม
- 3) กระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านหนองกะทุ่ม โดยการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาตนเอง
- 4) ศักยภาพและความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหนองกะทุ่ม
- 5) เศรษฐกิจระดับฐานของประเทศ ได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างไรจากผลการดำเนินการและการบริหารกองทุนของกองทุนหมู่บ้านหนองกะทุ่ม

2. วิธีดำเนินการ

- 1) ศึกษาความเข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและสภาพแวดล้อมของหมู่บ้านหนองกะทุ่ม
- 2) ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านหนองกะทุ่ม
- 3) ศึกษาชีพชีพโมเดล (CIPP Model) และใช้ในการกำหนดตัวบ่งชี้การเก็บข้อมูลและวิเคราะห์(ประเมิน) กองทุนหมู่บ้านกะทุ่ม
- 4) เก็บข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบรายงานต่างๆ บร.1-12
- 5) ประมวลสังเคราะห์และวิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่กำหนดในบทที่ 3 และ 4

3. ผลการดำเนินการ ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวมของหมู่บ้านหนองกะทุ่ม หมู่ที่ 3 ต. จันทึก อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา

1. ผลการประเมินหน่วยระบบ A คือ หน่วยบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้

1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้

(หน่วยระบบ A) พบว่า

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้าน จากการจัดเวทีและการสัมภาษณ์ สรุปได้ว่า ประชาชนในหมู่บ้านส่วนใหญ่เข้าใจและภูมิใจที่รัฐบาลให้การสนับสนุนเงินกองทุนเพื่อเป็นการกระจายรายได้ลงสู่ท้องถิ่น ในระดับหมู่บ้าน

2) เงินกองทุน 1 ล้านบาท บ้านหนองกะทุ่ม หมู่ที่ 3 จัดตั้งเมื่อวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2544 ได้รับการโอนเงินวันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2544 มีผู้กู้จำนวน 65 ราย เป็นเงิน 1,000,000.00 บาท ยอดเงินคงเหลือ 0.00 บาท

3) คณะกรรมการกองทุนมีจำนวน 15 คน ชาย 8 คน หญิง 7 คน โดยมีชายมากกว่าหญิง การศึกษาส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และมีที่ปรึกษา 5 คน เพื่อคอยให้คำแนะนำกับคณะกรรมการ

4) จำนวนสมาชิกกองทุนมีประชาชนสนใจเป็นสมาชิกกองทุนเป็นจำนวนมาก

5) เงินออมและเงินสมาชิกจากกองทุนมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกเดือน

6) การประชาสัมพันธ์ ในหมู่บ้านมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในหมู่บ้านได้รับข่าวสาร แต่ยังไม่ทั่วถึงเนื่องจากมีพื้นที่กว้างหอบกระจายข่าวเพียง 1 แหล่ง มีระยะเวลาส่งข่าวสารไม่ทั่วรวมถึงการที่ประชาชนให้ความสนใจน้อยและแต่ละหลังคาเรือนอยู่ห่างไกลเป็นบางส่วนทำให้เกิดการติดต่อสื่อสารกันไม่ทั่วถึง

7) เงินที่ผู้กู้ชำระคืน เนื่องจากยังไม่ครบกำหนดการชำระหนี้จึงยังไม่ทราบจำนวนเงินที่ผู้กู้ชำระคืนแต่คาดการณ์ว่าจะมีการชำระคืนประมาณร้อยละ 80 ของผู้กู้ทั้งหมด

8) การเตรียมความพร้อม/สร้างความเข้าใจแก่คณะกรรมการ มีบุคลากรให้ความรู้และสามารถเตรียมความพร้อมสร้างความเข้าใจให้แก่คณะกรรมการกองทุนได้ดีพอสมควร

9) ผู้สมัครขอกู้ มีผู้ขอกู้เป็นจำนวนมากทำให้เงิน 1 ล้านบาทไม่เพียงพอกับความต้องการของจำนวนผู้ขอู้เงิน

1.2 ผลการประเมินกระบวนการหน่วยบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้ (หน่วยระบบ A)

- 1) การคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน คณะกรรมการกองทุนจะพิจารณาจากประวัติการของบุคคลที่ขอกู้เงินและประวัติของผู้ค้ำประกันรวมทั้งการนำเสนอ โครงการขอกู้
- 2) การแนะนำวิธีการทำธุรกิจ มีการจัดหาวิทยากรที่เคยประสบความสำเร็จในธุรกิจมาให้ความรู้และแนะนำการทำธุรกิจเพื่อปรับปรุงและส่งเสริมการดำเนินธุรกิจ
- 3) การรับชำระหนี้ ชำระภายในระยะเวลา 1 ปี ชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย
- 4) การทำบัญชี มีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ มีหลักฐานเป็นเอกสารการช่วยहाดตลาด มีการแนะนำส่งเสริมการตลาดนอกหมู่บ้านทั้งระดับท้องถิ่นและระดับอำเภอ เพื่อเป็นการขยายตลาด ทำให้หมู่บ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น

1.3 การประเมินผลผลิตของกองทุนหมู่บ้าน (หน่วยระดับ A) แบ่งเป็น 3 ด้านคือ

1. ผลโดยตรง (Immediate Result)

มีจำนวนสมาชิกกองทุนจำนวนมากที่ให้ความสนใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน และยอดจำนวนเงินให้กู้ 1,000,000 บาท ไม่เพียงพอต่อความต้องการของสมาชิกเมื่อเทียบกับจำนวนผู้ขอกู้

2. ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้านเพิ่มขึ้นทุกเดือน มีการเกิดกิจการใหม่ๆ ขึ้นในท้องถิ่นอย่างชัดเจนและจำนวนเงินที่ได้รับการอนุมัติบางรายไม่ตรงตามจำนวนที่ขอกู้และไม่เพียงพอในการประกอบอาชีพ

3. ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)

กองทุนหมู่บ้านนอกกะทุมมีศักยภาพและความเข้มแข็ง มีการเกิดเครือข่ายการเรียนรู้เพิ่มขึ้นสามารถพึ่งพาตนเองได้ มีการขยายตลาดในระดับหมู่บ้านและหมู่บ้านมีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือหน่วยระบบดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย

2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย

(หน่วยระบบB)

- 1) ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว ส่วนใหญ่ผู้กู้จะมีความรู้และประสบการณ์ในโครงการที่ขอกู้เป็นอย่างดี
- 2) ทรัพย์สินของผู้กู้และครอบครัว ส่วนใหญ่จะมีทรัพย์สินเป็นอสังหาริมทรัพย์ เช่น ที่ดิน
- 3) หนี้สินของครอบครัวของผู้กู้ ส่วนใหญ่เป็นหนี้ที่ก่อให้เกิดรายได้ให้ครอบครัว
- 4) อาชีพหลักของผู้กู้ ส่วนใหญ่จะมีอาชีพที่มั่นคง คือ การทำเกษตรกรรมและการเลี้ยงโคนม โคนเนื้อ การค้าขาย และด้านบริการเช่นช่างซ่อมบำรุง
- 5) ประสบการณ์ในการดำเนินการ ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ แต่บางรายเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้
- 6) รายได้ของครอบครัว ผู้กู้โดยส่วนใหญ่มีรายได้จากหลายทาง เนื่องจากการมีอาชีพเสริม เป็นการเกื้อหนุน

2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย(หน่วยระบบ B)

- 1) จำนวนเงินที่ได้รับอนุมัติ จำนวนเงินผู้ได้จากกองทุน โดยส่วนใหญ่ไม่ตรงตามจำนวนที่เขียนโครงการขอกู้
- 2) จำนวนเงินกองทุนนอกเหนือจากเงินกู้ สมาชิกส่วนใหญ่ได้ใช้เงินทุนของตนเองควบคู่กับเงินที่กู้จากกองทุน
- 3) วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ ส่วนใหญ่จะนำไปทำการเกษตรตามอาชีพหลักและก็นำไปใช้ถูกตามวัตถุประสงค์
- 4) สถานที่ วัสดุอุปกรณ์และวัตถุดิบในการประกอบอาชีพ สมาชิกส่วนใหญ่มีสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ของตนเอง และวัตถุดิบในท้องถิ่นในการประกอบอาชีพ
- 5) ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ สมาชิกส่วนใหญ่มีความรู้และทักษะความชำนาญในการประกอบอาชีพของตนเองและใช้เทคนิควิธีการทำงานใช้แบบผสมผสาน
- 6) จำนวนแรงงาน มีแรงงานและคุณภาพมากเพียงพอ ที่จะดำเนินการเป็นของตนเอง

2.3 ผลการประเมินกระบวนการของการดำเนินงานของผู้ดูแลราย (หน่วยระบบ B)

- 1) การดำเนินงานอย่างถูกวิธี ส่วนใหญ่จะดำเนินงานของตนเองตามความถนัดและความชำนาญที่มีอยู่ และประสบผลสำเร็จ
- 2) การตลาดที่ดี ส่วนใหญ่สมาชิกจะมีตลาดรองรับ ทำให้ผลิตสินค้าได้เพิ่มขึ้น
- 3) การหาวัตถุดิบที่ดี ทำให้ผลิตสินค้าที่มีคุณภาพและมีต้นทุนการผลิตต่ำ
- 4) การทำบัญชีใช้จ่ายเงิน ทำให้ทราบสถานะทางการเงินของกองทุน
- 5) การใช้จ่ายเงินกู้ มีการใช้จ่ายเงินกู้ยังไม่ครบทุกรายมีจำนวน 1 รายที่ยังไม่ได้ใช้จ่ายเงินกองทุนของหมู่บ้าน
- 6) การหาความรู้เพิ่มเติม ส่วนใหญ่จะหาความรู้เพิ่มเติม ตามที่ผู้ดูแลจะมีความสนใจในกิจกรรมนั้นๆ

2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B

1. ผลโดยตรง (Immediate Result)

ผู้ดูแลรายได้เพิ่มเป็นเงินและได้ผลเป็นสิ่งที่ของไว้ใช้เพิ่มในกิจการของตน

2. ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

ผู้ดูแลรายขยายกิจการ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมกับวิทยาการสมัยใหม่ไปขยายกิจการเพิ่มขึ้น

3. ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact)

ผู้ดูแลมีการพึ่งพาตนเองได้และมีการช่วยเหลือกันเองในระบบหมู่บ้านคิฟีน้องและเพื่อนบ้าน มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเอง
สรุปและวิจารณ์

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองกะทุ่ม โดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้น มีความเชื่อมโยงกัน เช่น ปัจจุบันำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัวต้องพึ่งพาผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้ดูแลรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้าน ดังนั้น เงินที่ผู้ดูแลรายชำระคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจุบันำเข้าของหน่วยระบบ A

ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองกะทุ่ม ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ เพราะหน่วยระบบ A ประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลรายประสบผลสำเร็จ เงินที่ผู้ดูแลรายชำระคืนก็จะส่งไปเป็นปัจจุบันำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น และผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้ดูแลราย ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอ หน่วยระบบ B จะประสบผลสำเร็จ แต่ในโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองกะทุ่ม ยังไม่

สามารถหาข้อสรุปโดยรวมได้ เพราะยังอยู่ในหน่วยระบบ A และในหน่วยระบบ B ยังดำเนินการไม่สมบูรณ์ เนื่องจากยังไม่ครบกำหนดการชำระคืนเงินกู้ แต่คาดว่าจะมีผู้ชำระหนี้ร้อยละ 80 ของผู้กู้ทั้งหมด 65 ราย และกองทุนหมู่บ้านหนองกะทุ่มจากปัจจัยหลายด้าน และช่วยส่งเสริมให้หมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง โดยประชาชนในหมู่บ้านมีความร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกันเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านหนองกะทุ่ม และประชาชนในหมู่บ้านจึงต้องการมีเงินกองทุนเข้ามาเพิ่ม เพื่อให้การดำเนินกิจการของกองทุนมีจำนวนเงินเพิ่มขึ้น รัฐบาลจึงควรพิจารณากองทุนหมู่บ้านหนองกะทุ่มว่ามีศักยภาพเพียงพอหรือไม่ที่จะเพิ่มเงินทุนให้มีความเพียงพอต่อความต้องการของประชาชน

4. อภิปรายผล สรุปได้ดังนี้

1) การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านหนองกะทุ่ม ทั้ง 5 ข้อ ได้แก่

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การเกิดกองทุน กองทุนหมู่บ้านหนองกะทุ่มเกิดขึ้นโดยความร่วมมือทั้งภาครัฐและประชาชนในหมู่บ้านร่วมมือกันและมีแนวโน้มที่ประชาชนในหมู่บ้านจะมีส่วนร่วมกันมากขึ้น

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ระบบบริหารกองทุน กองทุนหมู่บ้านหนองกะทุ่มมีการจัดการระบบการบริหารจัดการอย่างชัดเจน มีคณะกรรมการบริหาร ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ และมีการแบ่งหน้าที่กันในการทำงานอย่างถูกต้องตามประสพการณ์ของคณะกรรมการ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง กองทุนหมู่บ้านหนองกะทุ่มเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และการเรียนรู้โดยการจัดเวทีชาวบ้าน ส่วนใหญ่มีความสามารถพึ่งพาตนเองและเลี้ยงครอบครัวได้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม กองทุนหมู่บ้านหนองกะทุ่ม มีการรวมกลุ่มกันในการประกอบอาชีพ เช่น กลุ่มผู้เลี้ยงโคนม กลุ่มผู้ค้าขาย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็ง กองทุนหมู่บ้านหนองกะทุ่มมีจำนวนเงินกองทุนในกลุ่มต่างๆ ในหมู่บ้านมีจำนวนเงินเพิ่มขึ้นและมีการประกอบอาชีพสุจริต

จากการวิจัยพบว่าสาเหตุที่กองทุนหมู่บ้านหนองกะทุ่มบรรลุวัตถุประสงค์ทั้ง 5 ข้อ เพราะเกิดจากการประสานงานของหลายฝ่ายทั้งภาครัฐบาล ภาคเอกชน ประชาชนในหมู่บ้านถึงแม้การบรรลุวัตถุประสงค์จะเป็นเพียงการเริ่มต้นของการเรียนรู้สิ่งต่างๆ จากการบริหารจัดการเงินกองทุนคาดว่าในอนาคตหมู่บ้านหนองกะทุ่มจะสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับหมู่บ้านอื่นต่อไปในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ “ศุภโชค ชุนอิว”

(จากหนังสือรัฐสภาสาร ปีที่ 50 ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน พ.ศ. 2545) ที่กล่าวว่ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะประสบผลสำเร็จได้ควรประกอบด้วยหลักสำคัญคือ ความพร้อมของหมู่บ้านทั้งความ

พร้อมของคนและครอบครัวมีจิตสำนึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของกองทุนกำหนดคกคกด้วยคุณค่า ภูมิปัญญา มีคณะกรรมการกองทุน มีการสร้างกระบวนการการเรียนรู้ร่วมกัน มีความสามัคคี เอื้อ อารกับผู้ด้อยโอกาส ประสานความร่วมมือในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน สดความซบซ้อนในการบริหารจัดการของเงินกองทุนต่างๆ ภายในชุมชน การพัฒนา หมู่บ้านมีประสิทธิภาพได้ต้องอาศัยส่วนราชการเป็นผู้ให้การสนับสนุนทางด้านวิชาการและเงิน ทุนและติดตามประเมินผลโดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การ พึ่งพาตนเอง

2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

2.1 ปัจจัยด้านบวก

- 1) การมีกองทุนอื่นๆในหมู่บ้านอยู่ก่อนแล้ว 6กองทุน ก่อนที่จะมีกองทุน 1 ล้านบาท ทำให้หมู่บ้านมีประสบการณ์ในเรื่องการบริหารจัดการเงินกองทุน
- 2) ประสบการณ์ของประชาชนในหมู่บ้านที่ประสบความล้มเหลวมาก่อนจะเป็นบทเรียนที่ดีเพื่อการนำมาปรับใช้การประกอบอาชีพ
- 3) การมีทุนด้านทรัพยากรธรรมชาติ เช่น น้ำ ป่าไม้ ที่ดิน และวัตถุดิบอย่าง อุดมสมบูรณ์ในหมู่บ้านที่จะส่งเสริมปัจจัยการผลิตของหมู่บ้านหนองกะทูน
- 4) ทรัพยากรบุคคลที่ดีมีคุณภาพในหมู่บ้านหนองกะทูน
- 5) ความขยัน ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.2 ปัจจัยด้านลบ

- 1) การเป็นหนี้ของประชาชนในหมู่บ้านหนองกะทูน
- 2) ความเชื่อ การยึดถือวิถีการดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิมไม่ยอมรับวิทยาการสมัย ใหม่
- 3) การเข้าใจว่าเงิน 1 ล้านบาท ที่รัฐบาลสนับสนุนเป็นเงินที่ได้มาโดยไม่มี การ ชำระคืนซึ่งผิดต่อวัตถุประสงค์ของเงินกองทุนหมู่บ้าน
- 4) การพนัน เช่น การเล่นหวยใต้ดินทำให้ประชาชนมีการใช้เงินที่ผิดวัตถุประสงค์
- 5) การไม่ชอบรวมกลุ่ม ชอบอิสระ

จากการวิจัยพบว่า สาเหตุที่เกิดผลปัจจัยด้านบวก เกิดจากวิถีชีวิตของประชาชน ในหมู่บ้านหนองกะทูน ความเชื่อ ทศนคติ การศึกษา ทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรธรรมชาติ ผู้นำชุมชน การเมืองท้องถิ่น ช่องว่างทางสังคมและทางเศรษฐกิจภายในหมู่บ้านหนองกะทูน ทำให้มีความ คิดสร้างสรรค์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับเทคโนโลยีสมัยใหม่

3. การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานพื้นที่บ้านหนองกะท่ม ได้สร้างเครือข่ายองค์กรย่อยภายในหมู่บ้าน ได้แก่ กลุ่มสมาชิกผู้ประกอบอาชีพกลุ่มผู้เลี้ยงโคนม เป็นองค์กรของการเรียนรู้ได้มีการรวมกลุ่มกันแบบไม่เป็นทางการแต่ก็มีการประสานงานแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทั้งที่ประกอบอาชีพเดียวกันหรือต่างอาชีพทั้งภายในและภายนอกหมู่บ้านเพื่อเสริมสร้างประสิทธิผลและความเข้มแข็งในการดำเนินโครงการ อีกทั้งยังเป็นการสร้างความสามัคคีอันเป็นพลังสำคัญในการต่อสู้กับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั้งปัจจุบันและในอนาคต

4. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของประชาชนในทัศนะของประชาชนบ้านหนองกะท่ม

- 1) ประชาชนในหมู่บ้านหนองกะท่ม มีคุณภาพชีวิตที่ดี คือการมีครอบครัวที่อบอุ่นรักใคร่ปรองดองกัน ในระหว่างพ่อ แม่ ลูก
- 2) ประชาชนในหมู่บ้านหนองกะท่ม มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการประกอบอาชีพการเกษตร
- 3) ประชาชนในหมู่บ้านหนองกะท่ม มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง
- 4) ประชาชนในหมู่บ้านหนองกะท่ม มีกระบวนการสื่อสารความเข้าใจแบบไม่เป็นทางการที่มีประสิทธิผล
- 5) ประชาชนในหมู่บ้านหนองกะท่ม รู้หน้าที่ของตนเอง โดยมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง เช่นการใช้หนี้เงินกองทุนต่างๆ ในหมู่บ้าน
- 6) ประชาชนในหมู่บ้านหนองกะท่ม อยู่ในหมู่บ้านอย่างสันติ โดยมีการพึ่งพาอาศัยที่ถ้อยอาศัยกัน
- 7) ประชาชนในหมู่บ้านหนองกะท่ม มีผู้อยู่ในวัยทำงานมีงานทำตามความถนัดของตนเองและวัยที่สร้างรายได้ให้กับครอบครัวและหมู่บ้าน เช่นการทำเกษตร การทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม
- 8) หมู่บ้านหนองกะท่ม มีการตรวจสอบการประเมินกองทุน โดยทุกคนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการรับทราบผลการดำเนินการ เช่นในการทำบัญชี
- 9) ประชาชนในหมู่บ้านหนองกะท่ม มีโอกาสเรียนรู้วิทยาการสมัยใหม่จากภายนอกชุมชน เช่น Internet

จากการวิจัยพบว่า การเกิดกระบวนการต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น เป็นเพราะประชาชนในหมู่บ้านหนองกะท่ม ได้มีการบริหารจัดการกองทุนทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน มีการระดมความคิดเห็นการ

จัดเวทีชาวบ้านทั้งระดับตำบล ให้ประชาชนในหมู่บ้านได้มีการตื่นตัวตลอดเวลาซึ่งการได้ข้อสรุปเช่นนี้เนื่องจากการปฏิบัติงานในหมู่บ้านหนองกะทูน การเก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบรายงานต่างๆ (บร.1-12)

5. ผลโดยตรงและผลกระทบต่างๆ ดังนี้

5.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) สมาชิกที่ขอกู้เงินนำไปประกอบอาชีพต่างๆ เช่น การเลี้ยงโคนม การเลี้ยงโคเนื้อ การค้าขาย ทำให้มีเงินหมุนเวียนภายในหมู่บ้านก่อให้เกิดรายได้ ซึ่งคาดว่าจะทำให้มีเงินทุนส่งคืนกองทุน ทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยในเวลาที่กำหนด ทำให้กองทุนเติบโตขึ้น

5.2 ผลกระทบโดยตรง(Direct Impact) สมาชิกกู้เงินไปลงทุนสามารถเพิ่มรายได้ให้ตนเอง สามารถปลดภาระหนี้สินได้และเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพและสร้างฐานะทางเศรษฐกิจของหมู่บ้านให้เข้มแข็งขึ้น

5.3 ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) วิถีชีวิตของประชาชนในหมู่บ้านเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีเกิดความสามัคคีมีการระดมสมองเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดความสงบสุข ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ผลจากการวิจัยพบว่า สาเหตุที่เกิดผลกระทบต่างๆ คือ ผลโดยตรง ผลกระทบโดยตรง ผลกระทบโดยอ้อมมาจากนโยบายการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากหญ้าของรัฐบาลภายใต้โครงการเงินกองทุน 1 ล้านบาท และได้ผลตอบรับจากประชาชนอย่างดี

ซึ่งการได้ข้อสรุปเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากสภาพที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ ที่ปฏิบัติของบัณฑิตกองทุนบ้านหนองกะทูน ที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์ประเมินตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ในระยะเวลา 10 เดือน และตามแบบรายงานต่างๆ (บร.1-12) และจากการสังเกต

5. ข้อเสนอแนะ

2.1.เสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านหนองกะทูน หมู่ที่ 3 ต.จันทึก อ.ป่าซาง จ.นครราชสีมา

ข้อเสนอแนะที่ 1. ระยะเวลาการชำระคืนเงินกู้ จากเดิม 1 ปี ควรขยายเวลาออกไปเป็น 3 ปี โดยการผ่อนชำระเป็น 3 งวด พร้อมดอกเบี้ย เหตุผลเพราะ สมาชิกบางรายดำเนินโครงการล้มเหลวไม่สามารถนำเงินส่งคืนในระยะเวลาที่กำหนด 1 ปีได้

ข้อเสนอแนะที่ 2. การลดอัตราดอกเบี้ยจากเดิม ร้อยละ 12 ต่อปี ควรลดลงให้เหลือ 6-9 ต่อปี เพื่อให้ประชาชนรับภาระอัตราดอกเบี้ยที่เป็นหนี้สินต่ำลง

2.2 เสนอแนะการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านหนองกะทุ่ม หมู่ที่ 3 ต.จันทึก อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา

ข้อเสนอแนะที่ 1. คณะกรรมการกองทุนควรติดตามประเมินผลการนำเงินไปลงทุนตามโครงการของสมาชิกว่าคิดวัตถุประสงค์หรือไม่ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการอนุมัติเงินกองทุนในปีต่อไป

ข้อเสนอแนะที่ 2. มีการประชุมคณะกรรมการประจำเดือนคณะกรรมการทุกคนต้องเข้าร่วมประชุมเพื่อรับฟังข้อเสนอแนะของสมาชิกเพื่อนำมาเป็นแนวทางการบริหารงานต่อไป

ข้อเสนอแนะที่ 3. ในการประชุมประจำเดือนควรเป็นลักษณะแบบจัดเวทีชาวบ้านแทนที่จะให้ประธานกองทุนเป็นผู้ดำเนินการและให้สมาชิกเป็นเพียงผู้ฟัง

ข้อเสนอแนะที่ 4. ในการบริหารกองทุนของคณะกรรมการควรเปิดโอกาสให้เยาวชนได้แสดงความคิดเห็นในการบริหารงานของคณะกรรมการแทนที่จะปล่อยให้ทำหน้าที่ของสมาชิกที่เป็นหัวหน้าครอบครัวเพียงอย่างเดียว โดยเฉพาะเยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะที่ 5. ควรให้มีการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการกองทุนได้โดยไม่ต้องรอให้ครบกำหนดระยะเวลา โดยให้คณะกรรมการร่วมกับสมาชิกเป็นผู้พิจารณาาร่วมกันและมีการตั้งกรรมการเกิน 15 คน ได้มีการกำหนดค่าตอบแทน สำหรับคณะกรรมการให้เหมาะสมเพื่อจูงใจให้บุคคลที่มีความรู้เข้ามาเป็นคณะกรรมการ

2.3 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ดูแลรายของกองทุนหมู่บ้านหนองกะทุ่ม หมู่ที่ 3 ต.จันทึก อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา

ข้อเสนอแนะที่ 1. การนำเงินไปซื้อ โคนมและ โคนเนื้อ เพื่อขายควรมีการแนะนำจากผู้ที่มีประสบการณ์ในการคัดเลือกพันธุ์ โคนมและ โคนเนื้อเพื่อให้ได้พันธุ์ที่ดี

ข้อเสนอแนะที่ 2. สมาชิกที่กู้เงินไปแล้วไม่ประกอบอาชีพใดๆ เป็นการเสี่ยงอย่างยิ่งต่อความเสียหายของกองทุน ถ้าไม่มีโครงการที่ชัดเจนคณะกรรมการบริหารไม่ควรจะพิจารณา

ข้อเสนอแนะที่ 3. ไม่ควรนำเงินทุนทั้งหมดไปลงทุนกับโครงการใดโครงการหนึ่ง ควรกระจายการลงทุนเพื่อเป็นการเรียนรู้เพราะธุรกิจแต่ละอย่างจะมีความเสี่ยงที่ไม่เหมือนกัน และการลงทุนทุกอย่างจะมีความเสี่ยงของตัวเอง

ข้อเสนอแนะที่ 4. สมาชิกที่กู้เงินไปลงทุนค้าขายถ้าเป็นไปได้ควรรวมกลุ่มเพื่อตั้งเป็นร้านค้าสวัสดิการและเปิดรับสมาชิกเมื่อถึงสิ้นปีจะมีการแบ่งผลกำไรคืนให้แก่สมาชิก

2.5 ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไป

ข้อเสนอแนะที่ 1. ควรติดตามประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน โดยมีการประเมินทุกระยะเวลา 6 เดือน เป็นระยะเวลาอย่าง 3-5 ปี เพื่อทราบพัฒนาการที่เกิดขึ้นว่ามีความต่อเนื่องหรือลดลงอย่างไร ถ้าหากพัฒนาการเป็นไปในทางบวกจะเป็นมาตรฐานสำหรับงานวิจัยต่อไป

ข้อเสนอแนะที่ 2. การติดตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ควรมีการมุ่งเน้นในระดับหมู่บ้านให้สร้างเอกลักษณ์ผลิตภัณฑ์ในแต่ละหมู่บ้าน ซึ่งเป็นกร่ง่ายในการรวมกลุ่มของสมาชิกและเป็นการนำเอาวัตถุดิบที่มีอยู่ในหมู่บ้านเข้าสู่กระบวนการผลิตได้จริง เพื่อให้เกิดความหลากหลายในงานวิจัยในแต่ละผลิตภัณฑ์เพื่อให้เกิดข้อเปรียบเทียบในงานวิจัยต่อไป

ข้อเสนอแนะที่ 3. การเรียนรู้ที่จะหมู่บ้านเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ของประชาชนในหมู่บ้าน ถ้าทราบผลการพัฒนาการเรียนรู้ไม่ควรดูจากรายได้ที่เพิ่มขึ้นของกองทุนเพียงอย่างเดียวควรดูจากหลายด้านประกอบกัน ถ้าหากวัดจากทางด้านเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวจะกลายเป็นการเรียนรู้ที่จะเอาตัวรอดแล้วจะเกิดการแข่งขันกันเองภายในหมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะที่ 4. ควรมีการจัดทำรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับหมู่บ้านให้มีระบบระเบียบเป็นเอกสารที่สามารถนำมาใช้งานได้ ซึ่งจะทำได้ทำให้สามารถเข้าใจปัญหาภาพรวมได้ดีของหมู่บ้านในแต่ละพื้นที่เช่น รายละเอียดเกี่ยวกับจำนวนประชากร อาชีพ รายได้ สภาพความเป็นอยู่ ภาระหนี้สิน ซึ่งเมื่อทราบรายละเอียดแล้วก็จะทำให้สามารถเข้าใจท้องถิ่นดีขึ้นและสามารถหาแนวทางการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ, ศูนย์ประชาสัมพันธ. (4 มกราคม 2545). กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกับโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. มติชนรายวัน: 18.
- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานการศึกษา. (2545). ชุดวิชาการจัดการและการวางแผนธุรกิจ. ชุดวิชาการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ : ศรีสยามพริ้นท์ แอนด์ แพคกิ้ง.
- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานการศึกษา (2545). ชุดวิชาการวิจัยชุมชน. ชุดวิชาการเรียนรู้ด้วยตนเอง. นนทบุรี : เอส.อาร์.พริ้นติ้ง แมสโปรดักส์.
- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานการศึกษา. (2545). ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา. ชุดวิชาการเรียนรู้ด้วยตนเอง. นครราชสีมา : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ทัสท์ทองการพิมพ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานการศึกษา (2545). ชุดวิชาสารนิพนธ์. ชุดวิชาการเรียนรู้ด้วยตนเอง. นนทบุรี : บริษัท เอส. อาร์ พริ้นติ้ง แมสโปรดักส์.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. (2544). คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. (2544). ยุทธศาสตร์กองทุนหมู่บ้านยั่งยืน, เอกสารการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านอำเภอปากช่อง : นครราชสีมา.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. (2544). ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2544 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ : สหพัฒนการพิมพ์.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองกะทุ่ม. (2544). ระเบียบกองทุนบ้านหนองกะทุ่ม : นครราชสีมา.
- งานวันนี้. (2544). รายงานพิเศษ. 2(45):15.